

REFERAT Formannskapet d. 08-10-2025

Mødedato Onsdag d. 08. oktober 2025 kl. 09:00

Mødested Formannskapssalen

Indholdsfortegnelse

Møtedokumenter.....	3
Behandling av utvalgssak.....	15
Godkjenning av protokoll fra formannskapets møter 10.09.25 og 17.09.25.....	16
Elevombudets årsrapport 2024-2025.....	18
Kristiansand kommunes høringsuttalelse til ny forskrift om tilskudd til private barnehager.....	20
Høringssvar Forslag til utvidelse av adgangen til informasjonsdeling ved skolebytte.....	24
Høringssvar på regjeringens forslag om å innføre lovpålagt aldersgrense på sosiale medier.....	26
Detaljregulering, Bergshei sol- og batteripark - prinsippavklaring.....	29
Forslag til planprogram for regional plan for grønn industri og energi - høringsuttalelse fra Kristian	42
Høringsuttalelse - Nasjonal høring om forslag til å gi kommunene adgang til å etablere overvannsg	58
Forslag til møteplan 2026 for kommunalutvalg, formannskap og bystyre.....	64

Punkt .: Møtedokumenter

Bilag

Presentasjon Elevombudets årsrapport 2024-25

Temaøkt sykefravær formannskapet 8 oktober 2025

Presentasjon Politiet 08.10.2025

Fagforbundet Kristiansandsmodellen

Saksliste Formannskapet 08.10.2025

Komplett innkalling Formannskapet (08.10.2025)

PROTOKOLL FORMANNSKAPET

Dato: 08.10.2025
Sted: Formannskapssalen
Behandlede saker: 64/25 - 72/25
Møtets varighet: Kl. 09.00 til 16.15
Møteleder: Ordfører Mathias Bernander

Til stede:

Mathias Bernander (H)
Norunn Tveiten Benestad (H)
Nicolai Østeby (H) for
Charlotte Beckmann Finnestad (KRF)
Atle Aasen (KRF) for
Jonas Ek (KRF)
Jacob Haugmoen Handegard (V)
Tom Jørgensen (FRP) for
Julie Hetland (FRP)
Svein-Harald Mosvold Knutsen (PP)
Heidi Johansen (SV) for
Jannike Arnesen (AP)
Tonje J. Alvestad (SV)
Kasper Bekkeli Espeland (Rødt)
Erik Rostoft (PS)

Forfall:

Amalie Gunnufsen (H)
Sigrun Sæther (KRF)
Stian Storbukås (FRP)
Kenneth Mørk (AP)

Til stede fra administrasjonen:

Kommunedirektøren
Direktør for oppvekst
Direktør for helse og mestring
Direktør for kultur og innbyggerdialog
Direktør for by- og stedsutvikling
Direktør for organisasjon og teknologi
Formannskapssekretæren

Dessuten møtte:

Anders Flottorp, Kristiansand politistasjon
Anders Hareide Holt, Kristiansand politistasjon
Tore Roland, Kristiansand politistasjon
Stian Saga, PST
Jan Terje Aas, Kristiansand politistasjon
Elevombud Tone Martha Sødal

Orientering om kriminalitetsbildet

ved Stian Saga, Anders Flottorp, Anders Hareide Holt, Tore Roland og Jan Terje Aas

Formannskapet vedtok enstemmig å unnta første del av orienteringen fra offentlighet Kl § 11-5

- Innledning ved Jan Terje Aas
- Kort om PST vurderinger ved Stian Saga
- Kort om kriminelle nettverk ved Anders Flottorp

-
- Sikkerhetspolitisk situasjon
  - Hybride trusler/sammensatt virkemiddelbruk
  - Kriminelle nettverk
  - "Crime as a service" og "Violence as a service"
  - Andre aktuelle utfordringer lokalt
  - Ungdomskriminalitet
  - Wergelandsparken
  - Bæring av kniv i sentrum
  - Hurtigspor U18 Agder

Deretter spørsmål og kommentarer.

Presentasjon av elevombudets årsrapport 2024-25 ved Tone Martha Sødal

- Kristiansand – generalistutvalget
- Nasjonalt nettverk – familieråd og foreldreråd
- Elevombudets saker pr år
- Andre henvendelser per skoleår - antall
- Kontaktpunkter med elever/foresatte per år
- Kjønnfordeling - saker
- Trinnfordeling av saker - prosent
- Geografisk fordeling – antall saker
- Hvorfor kontakter folk elevombudet?
- Det det handler om
- Elevombudets anbefaling nummer 1
Løfte og skjerpe skolenes selvmordsforebyggende arbeid
- Mobbing, fra kvalitetsmelding til oppvekst
- Mobbing elevundersøkelsen 2024
- Elevombudets anbefaling nummer 2
Arbeide systematisk med nulltoleranse for seksualisert og krenkende språk
- Positive trekk
- Elevombudets anbefaling nummer 3
Skjerpe skolenes praksis rundt sin lovpålagte dokumentasjonsplikt
Minoritetsspråklige: Rundt en fjerdedel av sakene
- Elevombudets anbefaling nummer 4
Bevisstgjøre på kunnskap om og skjelning mellom elever som skal og må ha tilrettelegging, og elever som er best tjent med å øve seg på å ikke få det slik de ønsker. Sikre at elevene som har krav på det får den tilretteleggingen de har skal ha etter loven
- Utviklingen

- Elevombudets anbefaling nummer 6
Ha en større bevissthet og bedret praksis rundt høyt presterende elever
- Tema FACT ung
- Elevombudets anbefaling nummer 5
Ikke gi opp arbeidet med FACT Ung, trass i manglende ekstern finansiering
- Har kommunene sjangs?
En tredel av alle kommuner i Norge har flere lovkrav enn antall innbyggere
- Hva er billigst?
- Elevombudets anbefaling nummer 7
Gi skoleledere, lærere, fagarbeidere og assistenter rammer til å kunne gjøre jobben sin

Deretter spørsmålsrunde og kommentarer.

Kl. 11.45 – 14.40

Felles temamøte om sykefravær med Partssammensatt utvalg

Disse deltok:

Pål Tjøm, ansatt representant
 Åse Birkrem, ansatt representant
 Hedvig Elisabeth Ihlen, ansatt representant
 Knut Arild Knutsen, ansatt representant
 Liv Tone Aamodt, ansatt representant
 Are Herdlevær, ansatt representant
 Cathrine Kaarikstad, ansatt representant
 Roger Nodeland, Organisasjon og teknologi
 Kristin S. Svendsen, BHT
 Karianne Skoland, HVO
 Tone Kylland, kommunalsjef helsefremming og inkludering
 Anne Sofie Hellebø, kommunalsjef omsorgssenter
 Gudrun Svensson, kommunalsjef barnehage
 Bjørgulv Hamre, Organisasjon og teknologi
 Gry Solstad, Organisasjon og teknologi

Innledning, statistikk og rutiner ved Kjell A Kristiansen og Roger Nodeland

- Sykefraværstatistikk
- Sykefravær hittil i år per 31.08.25
- Sykefravær fordelt på områder – 1. halvår 2025
- Sesongjustert totalt sykefravær i perioden 2020-2025
- Legemeldt sykefravær i kommunal sektor 2. kvartal
- Legemeldt sykefravær 2. kvartal – 2 kommunalsjefområder
- Legemeldt sykefravær – utvalgte Agder kommuner
- Reviderte måltall for sykefravær
- Verdien av nærvær – hittil i år per 31.08.25

Årsak til sykefravær, bruk av medbestemmelsesgrupper ved Kristin S. Svendsen, BHT og Karianne Skoland, HVO

- Arbeidsrelatert
- Andre årsaker
- Sykefravær, frafall og lavthengende frukter
- Kræsjkurs: Hva er arbeidsmiljø?
- Arbeidsrelatert fravær – hva vet vi om det?
- Arbeidsmiljøprofil for yrkesgruppe – Bygningsarbeider
- Sykefraværprofil for yrkesgruppe – Bygningsarbeider
- Arbeidsmiljøprofil for yrkesgruppe – barnehage skoleassistent
- Sykefraværprofil for yrkesgruppe – barnehage skoleassistent
- Arbeidsmiljøprofil for yrkesgruppe – sykehjem/omsorgsinst.
- Sykefraværprofil for yrkesgruppe – sykehjem/omsorgsinst
- Arbeidsmiljøprofil for yrkesgruppe – saksbehandler
- Sykefraværprofil for yrkesgruppe – saksbehandler
- Medbestemmelsesgrupper
- Forebygging
- Hva skal til for arbeidsmiljøtiltak skal virke og være lønnsomme?

Prioriterte innsatsfaktorer/tiltak

Nærværarbeid i helse og mestring ved Anne Sofie Hellebø

- Sykefravær
- Årsaker og risikofaktorer
- Vi vet hva som skal til
- Forutsetninger for å lykkes
- Ansatte og årsverk pr avdelingsledere i helse og mestring
- Turnus og årsplan
- Målrettet innsats for å øke nærværet

Helsefremming og inkludering ved Tone Kydland

- Jobben min
- Bakgrunn og hensikt
- Innhold og organisering

Sykefravær og nærværarbeid i kommunale barnehager ved Gudrun Svensson

- Barnehager ligger høyere enn andre bransjer nasjonalt og over tid
- Kristiansand kommune
- Hva er (for) høyt sykefravær?
- Vi jobber med å senke fravær/øke nærvær fordi
- Tiltak i barnehagene
- Resultater og videre fokus
- Jobber vi med individfokus på et problem som har utgangspunkt i kollektive utfordringer?
- Det er mennesker det handler om

Prioriterte innsatsfaktorer/tiltak/Initiativ Fagforbundet ved Pål Tjøm

- Kristiansandsmodellen
- Grunnleggende prinsipper - 3 faser
- Sykemeldte som ønsker å jobbe
- Korttidssykefravær
- Hvordan få tilbake langtidssykemeldte

HR lederstøtte - rutiner, arbeidsområder, status Oppfølging sykefravær ved Bjørgulv Hamre og Gry Solstad, Organisasjon og Teknologi

- Tiltak for å fremme nærvær og systematisk sykefraværsoppfølging
  - Utvikling av rutiner
  - Partsarbeid
  - Sykefravær – prioriterte kommunalsjefsområder fra HR
  - Prioritering fra HR – øvrige områder
  - Lederstøtte - tiltak og innsats
  - Oppsummering og neste steg
-

64/25 Formannskapssak:
Godkjenning av protokoll fra formannskapets møter 10.09.25 og 17.09.25
(ark.nr. 2025000013)

Formannskapets vedtak:

1. Formannskapet godkjenner protokoll fra formannskapets møte 10.09.2025.
2. Formannskapet godkjenner protokoll fra formannskapets møte 17.09.2025.
(Enst.)

65/25 Formannskapssak:
Elevombudets årsrapport 2024-2025
(ark.nr. 2020001799)
Oppvekstutvalget innst. 23.09.2025 sak 32/25

Formannskapets vedtak:

Formannskapet tar Elevombudets årsrapport for skoleåret 2024-2025 til orientering.
(Enst.)

66/25 Formannskapssak:
Kristiansand kommunes høringsuttalelse til ny forskrift om tilskudd til private barnehager (finansieringsforskriften)
(ark.nr. 2025017841)
Oppvekstutvalget innst. 23.09.2025 sak 33/25

Formannskapets vedtak:

1. Kristiansand kommune vedtar høringsuttalelsen i vedlegg 1 og sender denne til Kunnskapsdepartementet med følgende tillegg:
Formannskapet ber om at følgende innarbeides i høringsinnspillet:
(13/2)

1a Pkt.21 – NEI

Begrunnelse: Det er i strid med barnehageforliket og anmodningsvedtak på Stortinget. Settes øverste sats på 11 prosent vil veldig mange barnehager ikke få dekket sine kostnader. Det vil også føre til unødvendige søknadsprosesser i kommunen, økt administrasjon og økt risiko for konflikter.

1b Pkt. 23 – NEI

Begrunnelse: Dette er i strid med barnehageforliket og anmodningsvedtak, og det er også i strid med det lovfestede prinsippet om likebehandling.

1c Pkt. 24 – NEI

Begrunnelse: Dette er i strid med barnehageforliket og anmodningsvedtak, og det er også i strid med det lovfestede prinsippet om likebehandling. Det vil ikke være mulig for private barnehager å tilby sine ansatte likeverdige pensjonsordninger med en øvre kostnadsgrense på 13% av lønn.

1d Pkt. 31 – NEI

Begrunnelse: Sektoren preges i dag av et stort rehabiliteringsbehov. Et fremtidig eiendomstilskudd må være innrettet slik at private barnehager er i stand til å ivareta dette behovet. Det reelle behovet bør kartlegges før nivået på eiendomstilskudd fastsettes. Viser også til Barnehageavtalen (November 2024), der det heter:
«Driftstilskudd, pensjon og eiendom må ses i sammenheng for å oppnå en økonomisk bærekraftig finansiering». Vi kan ikke se at dette er hensyntatt i departementets forslag.

(13/2)

Voteringer:

Oppvekstutvalgets innstilling til pkt. 21, 23, 24 og 31 ble vedtatt med 13 mot 2 stemmer (SV/Rødt), vedtakets pkt. 1a, 1b, 1c og 1d

Oppvekstutvalgets innstilling del 1 ble vedtatt med 13 mot 2 stemmer (SV/Rødt), vedtakets pkt. 1.

67/25 Formannskapssak:
Høringssvar Forslag til utvidelse av adgangen til informasjonsdeling ved skolebytte
(ark.nr. 2025013478)
Oppvekstutvalget innst. 23.09.2025 sak 34/25

Formannskapets vedtak:

Kristiansand kommune støtter Kunnskapsdepartementets forslag til utvidelse av adgangen til informasjonsdeling ved skolebytte. Kristiansand kommune mener man i noen tilfeller bør gå enda lenger, og bør se bort fra personvernet, dersom det er nødvendig for å gi eleven et godt opplæringstilbud.
(Enst.)

68/25 Formannskapssak:
Høringssvar på regjeringens forslag om å innføre lovpålagt aldersgrense på sosiale medier
(ark.nr. 2025014786)

Formannskapets vedtak:

1. Kristiansand kommune støtter regjeringens forslag om å innføre en lovfestet aldersgrense på 15 år for bruk av sosiale medier.
(12/3)
2. Kristiansand kommune ber regjeringen arbeide videre med sosiale medieplattformene og leverandørene av norske eID-løsninger som BankID og MinID for å kunne ta i bruk disse til aldersverifisering.
(12/3)
3. Kristiansand kommune ber regjeringen følge opp anbefalingen fra Skjermbrukutvalget om å gjøre plattformene tryggere gjennom implementering av EU-forordningen om digitale tjenester (Digital Services Act - DSA) i EØS-avtalen og norsk lov
(10/5)
4. Formannskapet ber om en sak der følgende belyses:
Hvordan kan Kristiansand kommune jobbe for at barn under 15 år i minst mulig grad skal bruke sosiale medier.
Hvordan Kristiansand kommune kan gjøre det lettere for barn under 13 år å vokse opp uten behov for smarttelefon.
I arbeidet med saken skal spesielt skole og foreldre involveres.
(12/3)
5. Begrepet sosiale medier må også inkludere apper som snapchat for å sikre en reell 15 års aldersgrense på alle sosiale medier.
(12/3)
6. Formannskapet ber regjeringen vurdere å innføre aldersgrense også på krypterte meldingstjenester.
(10/5)

Forslag:

Kommunedirektøren fremmet følgende innstilling:

«Formannskapet vedtar kommunedirektørens forslag til hørings svar, som innebærer at kommunen ikke støtter regjeringens forslag om å innføre en ny lov med aldersgrense for bruk av sosiale medier.»

Høyre/AP/KRF/SV/Rødt fremmet følgende forslag:

1. Kristiansand kommune støtter regjeringens forslag om å innføre en lovfestet aldersgrense på 15 år for bruk av sosiale medier.
2. Kristiansand kommune ber regjeringen arbeide videre med sosiale medieplattformene og leverandørene av norske eID-løsninger som BankID og MinID for å kunne ta i bruk disse til aldersverifisering.
3. Kristiansand kommune ber regjeringen følge opp anbefalingen fra Skjermbrukutvalget om å gjøre plattformene tryggere gjennom implementering av EU-forordningen om digitale tjenester (Digital Services Act - DSA) i EØS-avtalen og norsk lov.»

KRF fremmet følgende forslag:

1. Formannskapet ber om en sak der følgende belyses:
Hvordan kan Kristiansand kommune jobbe for at barn under 15 år i minst mulig grad skal bruke sosiale medier.
Hvordan Kristiansand kommune kan gjøre det lettere for barn under 13 år å vokse opp uten behov for smarttelefon.
I arbeidet med saken skal spesielt skole og foreldre involveres.
2. Begrepet sosiale medier må også inkludere apper som snapchat for å sikre en reell 15 års aldersgrense på alle sosiale medier.»

AP fremmet følgende forslag:

«Formannskapet ber regjeringen vurdere å innføre aldersgrense også på krypterte meldingstjenester.»

Voteringer:

Ved alternativ votering ble Høyre/AP/KRF/SV/Rødt sitt forslag pkt. 1 vedtatt med 12 stemmer, mens 3 stemte for kommunedirektørens innstilling (FRP/PS), vedtakets pkt. 1.

Høyre/AP/KRF/SV/Rødt sitt forslag pkt. 2 ble vedtatt med 12 mot 3 stemmer (FRP/PS), vedtakets pkt. 2.

Høyre/AP/KRF/SV/Rødt sitt forslag pkt. 3 ble vedtatt med 10 mot 5 stemmer (FRP/V/PP/PS), vedtakets pkt. 3.

KRF sitt forslag pkt. 1 ble vedtatt med 12 mot 3 stemmer (V/PS/Julie Hetland, FRP), vedtakets pkt. 4.

KRF sitt forslag pkt. 2 ble vedtatt med 12 mot 3 stemmer (FRP/PS), vedtakets pkt. 5.

AP sitt forslag ble vedtatt med 10 mot 5 stemmer (FRP/V/PS/Nicolai Østeby, H), vedtakets pkt. 6.

69/25 Formannskapssak:
Detaljregulering, Bergshei sol- og batteripark - prinsippavklaring
(ark.nr. 2025009547)
Areal- og miljøutvalget innst. 18.09.2025 sak 180/25

Formannskapets vedtak:

Formannskapet ønsker en snarlig parallell oppstart av planprosessen for planinitiativet og for utarbeidelse av en prinsippsak om solkraft på land.2.
(9/6)

Forslag:

Høyre fremmet følgende primære forslag alternativ til innst. pkt. 1 og 2:
«Formannskapet er positive til planinitiativet for Bergshei sol- og batteripark i Kristiansand kommune, datert 15.04.2025.»

Høyre/KRF fremmet følgende sekundære forslag alternativ til innst. pkt. 1 og 2:
«Formannskapet ønsker en snarlig parallell oppstart av planprosessen for planinitiativet og for utarbeidelse av en prinsippsak om solkraft på land.2.»

PS fremmet følgende alternative forslag til innst. pkt. 2:
«Formannskapet ber om at det fremmes en prinsippsak om solkraft på land i Kristiansand kommune. Saken skal sendes til politisk behandling innen utgangen av 1.kvartal 2026.»

Voteringer:

Høyre sitt primære forslag falt med 9 mot 6 stemmer (H/FRP/PP).

Høyre/KRF sitt sekundære forslag ble vedtatt med 9 mot 6 stemmer (AP/SV/V/Rødt/PS).

PS sitt forslag ble ikke votert over.

Areal og miljøutvalgets innstilling ble ikke votert over.

70/25 Formannskapssak:
Forslag til planprogram for regional plan for grønn industri og energi - høringsuttalelse fra Kristiansand kommune
(ark.nr. 2025013037)
Areal- og miljøutvalget innst. 18.09.2025 sak 181/25

Formannskapets vedtak:

1. Formannskapet er negative til at det lages en plan for grønn industri og energi, men anbefaler at det heller lages en strategi som peker på følgende:
(9/6)
2. Agder har allerede en høy andel utbygd fornybar energi og et betydelig kraftoverskudd. Dette må være en førende premisse for arbeidet med regional plan for grønn industri og energi.
3. Dagens regulering av kraftmarkedet og hvordan prisdannelsen bidrar til at NO2-regionen får utnyttet kraftoverskuddet, må være tema. Drivere

for strømprisen, konsekvenser strømprisen har- og kan få for Agders attraktivitet samt tiltak for å sikre at næringsliv og innbyggere i prisområde NO2 i framtiden får strømpriser på linje med resten av landet, blir derfor sentrale elementer å utrede i planprosessen.

4. Det bør være et mål at fylkeskommunene innenfor energiområdet NO2, Rogaland, Agder og Telemark, er mest mulig samkjørte i sine prosesser med regionale planer for grønn industri og energi.
5. Planprogrammets forslag om at kjernekraft også skal være en del av innholdet i den regionale planen støttes.
6. Kartlegging av realistiske grå arealer egnet for energiutbygging og kartlegging av potensialet for energieffektivisering må være sentrale føringer i planarbeidet.
7. Det bør vurderes om skatter og avgifter kan være et aktuelt tema for planarbeidet.
8. Planen bør primært gi skriftlige føringer gjennom handlingsprogram og retningslinjer. Dersom kart skal benyttes, må det framgå tydelig at dette er en illustrasjon og ikke må oppfattes som et arealformål berørte kommuner må innarbeide i sine planer.
9. Det vises til øvrige vurderinger i saksfremstillingen som vil inngå i høringsuttalelsen.

(Enst.)

10. Planprogrammet skal også inkludere overordnede prinsipper for sol- og batteriparker.

(Enst.)

Forslag:

Høyre fremmet følgende forslag som alternativ til innst. pkt. 1:

«Formannskapet er negative til at det lages en plan for grønn industri og energi, men anbefaler at det heller lages en strategi som peker på følgende:»

PS fremmet følgende forslag til nytt pkt.10:

«Planprogrammet skal også inkludere overordnede prinsipper for sol- og batteriparker.»

Voteringer:

Ved alternativ votering ble Høyre sitt forslag vedtatt med 9 stemmer, mens 6 stemte for areal og miljøutvalgets innstilling pkt. 1 (AP/SV/V/Rødt/PS).

Areal og miljøutvalgets innstilling pkt. 2-9 ble enstemmig vedtatt.

PS sitt forslag ble enstemmig vedtatt, vedtakets pkt. 10.

71/25

Formannskapssak:

Høringsuttalelse - Nasjonal høring om forslag til å gi kommunene adgang til å etablere overvannsgebyr
(ark.nr. 2025013298)

Formannskapets vedtak:

Kommunedirektørens innstilling ble ikke vedtatt.

Forslag:

Kommunedirektøren fremmet følgende innstilling:

- «1. Kristiansand kommune er positive til forslaget om endringer i vass- og avløpsanleggslova og forurensningsforskriften, slik at det åpnes opp for at kommunene kan etablere et overvannsgebyr.
2. Kristiansand kommune har behov for å få på plass nye tiltak for å sikre god overvannshåndtering fremover, og er positiv til at lovforslaget omfatter alle typer overvannsanlegg, enten de har som funksjon å infiltrere, fordrøye, transportere eller rense overvann.»

Voteringer:

Kommunedirektørens innstilling falt med 8 mot 7 stemmer (AP/SV/V/Rødt/Jonas Ek, KRF/Atle Aasen, KRF).

72/25 Forslag til møteplan 2026 for kommunalutvalg, partssammensatt utvalg, formannskap og bystyre
(ark.nr. 2025017783)

Formannskapets innstilling:

Forslag til møteplan for 2026 tas til orientering.
(Enst.)

Innmeldte spørsmål:

Repr. Svein-Harald Mosvold Knutsen, PP, viste til epost fra SP lederen og innsendt epost med spørsmål om eierskap, drift og vedlikehold av Lastad grendehus og om det er mulig å få et overslag over hva punktene i eposten vil koste.

Ordføreren foreslo at kommunedirektøren svarer ut en del av punktene og lager et overslag som sendes til formannskapet. Det enkelte medlem kan se om det er aktuelt å følge opp saken i et senere formannskapsmøte eller om det inngår i budsjettprosessene.

Repr. Tonje J. Alvestad, SV, hadde meldt inn spørsmål om en kristiansandsk innbygger sitter etter det vi er kjent med fengslet i Israel etter at båten han var om bord om som del av nødhjelpsaksjon med å bryte blokaden til Gaza ble stoppet. Det ville vært fint for formannskapet å bli orientert om hva kommunen har fått av info, og evt hva vi gjør for å få informasjon og å bidra til å få vedkommende hjem.

Ordføreren besvarte spørsmålet, Kristiansand kommune er ikke kjent med denne situasjonen og oppfordrer alle til å følge UD sine reiseråd.

Møtet hevet.

Punkt .: Behandling av utvalgssak

Punkt 64/25: Godkjenning av protokoll fra formannskapets møter 10.09.25 og 17.09.25

Bilag

Protokoll Formannskapet 17.09.2025

Protokoll Formannskapet 10.09.2025

Dato 23. september 2025
Saksnr.: 2025000013-84
Saksbehandler Anne Lise H Aabø
Godkjent av Camilla Dunsæd

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
08.10.2025

Godkjenning av protokoll fra formannskapets møter 10.09.25 og 17.09.25

Forslag til vedtak

1. Formannskapet godkjenner protokoll fra formannskapets møte 10.09.2025.
2. Formannskapet godkjenner protokoll fra formannskapets møte 17.09.2025.

Vedlegg:
protokoll fra formannskapets møte 10.09.2025
protokoll fra formannskapets møte 17.09.2025

Punkt 65/25: Elevombudets årsrapport 2024-2025

Bilag

Elevombudets årsrapport 2024-2025

Dato 4. september 2025
Saksnr.: 2020001799-22
Saksbehandler Tone Martha Sødal
Godkjent av Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang
Oppvekstutvalget
Formannskapet

Møtedato
23.09.2025
08.10.2025

Elevombudets årsrapport 2024-2025

Forslag til vedtak

[Formannskapet tar Elevombudets årsrapport for skoleåret 2024-2025 til orientering.](#)

Sammendrag

Elevombudet i Kristiansand er uavhengig og arbeider for elevenes rett til å ha et trygt og godt læringsmiljø, ifølge opplæringslovens kapittel 12. Ifølge Elevombudets mandat skal ombudet utarbeide en årlig rapport som fremlegges til politisk behandling i oppvekstutvalget og formannskapet. Rapporteringen følger skoleåret. Denne rapporten omfatter skoleåret 2024-2025.

Vedlegg:
Elevombudets årsrapport skoleåret 2024-2025

Punkt 66/25: Kristiansand kommunes høringsuttalelse til ny forskrift om tilskudd til private barnehager

Bilag

Vedtak OPPV, 23092025, Sak 33/25, Kristiansand kommunes høringsuttalelse til ny forskrift om tilskudd til private barnehager (finansieringsforskriften)

Vedlegg 1. Forslag til høringsvar fra Kristiansand kommune

Vedlegg 2. Kommentarer til ny forskrift

Dato 9. september 2025
Saksnr.: 2025017841-1
Saksbehandler Kjetil Solvang
Godkjent av Kristin Eidet Robstad
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang

Oppvekstutvalget
Formannskapet

Møtedato

23.09.2025
08.10.2025

Kristiansand kommunes høringsuttalelse til ny forskrift om tilskudd til private barnehager (finansieringsforskriften)

Forslag til vedtak

[Kristiansand kommune vedtar høringsuttalelsen i vedlegg 1 og sender denne til Kunnskapsdepartementet.](#)

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet har sendt forslag til ny forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager på høring. [Høring av forslag til ny forskrift om tilskudd til private barnehager \(finansieringsforskriften\)](#)

Forskriften bygger på endringer i barnehageloven vedtatt 6. juni 2025 med ikrafttredelse 1. august 2026 og som kom på bakgrunn av forlik i Stortinget. Hovedtemaene er grunn-tilskudd, eiendomstilskudd og pensjonstilskudd.

Kommunedirektørens vurdering er at forslagene som gjelder pensjon sannsynligvis ikke gir private barnehager likeverdige vilkår som kommunalt ansatte og har en særlig bekymring for at enkelte små barnehager vil kunne bli nedlagt.

Kommunedirektøren tilrår ellers i hovedsak å støtte forslagene, men mener at pensjonsregelverket og overgangsregelen for barnehager med redusert tilskudd vil gi økt administrasjonsbyrde.

Høringsfristen er 30. september. Kristiansand kommune har fått utsettelse til 10. oktober slik at saken rekker å også behandles i formannskapet før innsending av høringsinnspillene.

Det vurderes å være for tidlig å si noe om de økonomiske virkninger av regelendringene. Kunnskapsdepartementet legger til grunn at forslaget er provenynøytralt. Kommunen har foreløpig ikke egne beregninger av konsekvensene, men forutsetter at eventuelle økte utgifter for kommunen kompenseres

Vedlegg:

1. Forslag til hørings svar fra Kristiansand kommune
2. Kommentarer til ny forskrift

Bakgrunn for saken

Kunnskapsdepartementet har sendt forslag til ny forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager på høring. [Høring av forslag til ny forskrift om tilskudd til private barnehager \(finansieringsforskriften\)](#) Ordlyden i lovforslaget i ny forskrift fremkommer i kapittel 14, samt i vedlegg i saken.

[Lov om endring i barnehageloven \(styring og finansiering av barnehagesektoren\)](#)

§§ 19 - 19c trer i kraft fra 1. august 2026. Her endres reglene rundt tilskudd til private barnehager i forhold til grunntilskudd, pensjonstilskudd og eiendomstilskudd.

Ny forskrift skal erstatte dagens forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. [Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager](#)

Hovedtrekkene i forslaget:

Grunntilskudd: Beregnes ut fra kommunale driftsutgifter per heltidsplass, basert på kostnader i kommunale barnehager to år før tilskuddsåret. Grunntilskuddet tilsvarer dagens driftstilskudd.

Ekstra grunntilskudd: Det følger av de nye reglene i barnehageloven at dersom noen av kommunens egne barnehager har utgifter som skyldes særlige driftsforutsetninger eller særlige behov i barnegruppen, kan kommunen holde dette utenfor beregningsgrunnlaget. Kommunen skal i så fall gi private barnehager med de samme særlige driftsforutsetningene eller behovene ekstra grunntilskudd.

Det skal gis ekstra grunntilskudd ved innføring av nye krav. (F.eks. skjerping av pedagog eller bemanningsnormen)

Ekstra grunntilskudd skal gis hvis de kommunale barnehagene i snitt ikke oppfyllels bemannings eller pedagognormen.

Administrasjonspåslag: Departementet foreslår en forskriftsbestemmelse om at kommunen skal gi påslag for administrasjonsutgifter tilsvarende dagens nivå. Dette tilsier en påslagssats på 4,7 prosent av det samlede grunntilskuddet til barnehagen.

Eiendomstilskudd: Det foreslås å avvikle dagens differensiering av kapitaltilskudd etter godkjenningsår og i stedet innføre én felles sats for eiendomstilskudd. Satsen for eiendomstilskudd vil beregnes ved å ta utgangspunkt i nivået på det gjeldende kapitaltilskuddet. Det foreslås at satsen deretter justeres årlig med kommunal deflator.

Pensjonstilskudd: Beregnes etter tre proSENTsats (5, 8 og 11 %) ut fra hver barnehages faktiske pensjonskostnader. Beregningen baseres på antall årsverk × samlet lønn per årsverk × proSENTsats. Kommunen skal velge proSENTsats basert på pensjonsvilkårene til den private barnehagen.

Søknadsordning, pensjonstilskudd: Barnehager med pensjonsutgifter som i snitt over 3 år ligger mer enn 5 prosent høyere enn det tilskuddet dekker, kan søke om dekning av det overskytende. Kommunens øvre forpliktelse foreslås begrenset til 13 % av pensjonsgivende lønn.

Barnehager med historiske avtaler om offentlig tjenstepensjon: Barnehager med historiske forpliktelser basert på avtaler om offentlig tjenstepensjon skal få dekket sine pensjonsutgifter opp til en øvre grense. Departementet foreslår at den øvre grensen settes til 20 prosent av lønnskostnadene i den private barnehagen, og at barnehagene som omfattes av disse særreglene navngis i forskriften.

Overgangsordning: Det foreslås en overgangsordning som begrenser hvor stor reduksjon en privat barnehage kan få i tilskudd de tre første årene etter at de nye tilskudsreglene har trådt i kraft. Reduksjon i samlet tilskuddsnivå begrenses til maksimalt 5 prosent 1. år, 8 prosent 2. år og 10 prosent 3. år.

Regler om rapportering, tilbakebetaling, klage, refusjon og kommunesammenslåing videreføres med mindre justeringer.

Den nye forskriften skal tre i kraft 1. august 2026.

Det kan leses mer om regelverket her: [Regjeringen sender forskrift om tilskudd til private barnehager på høring - regjeringen.no](#)

Vurdering

Kommunen ga høringsuttalelse til selve lovforslaget som forskriften skal bygge på. Det er derfor i hovedsak innretningen og detaljer i ordningen som forskriften og kommunens uttalelse omhandler. Det er likevel grunn til å påpeke at ordningen som beskrives sannsynligvis kan gi private barnehager noe dårligere vilkår enn i de offentlige. Det gjelder særlig enkelte av de mindre barnehagene som kan stå i fare for å bli lagt ned.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Kommunedirektøren mener det er for tidlig å gi en helhetlig økonomisk vurdering av forslaget blant annet som følge av at satsene for eiendomstilskuddet ikke foreligger. Kunnskapsdepartementet legger til grunn at forslaget er provenynøytralt.

Kommunedirektøren vurderer at pensjonsregelverket vil medføre økt administrasjon, særlig knyttet til søknadsordningen, dokumentasjonskrav og rapportering og forutsetter ellers at kommunen kompenseres for eventuelle merutgifter med pensjonsordningen.

**Punkt 67/25: Hørings svar Forslag til utvidelse av adgangen til
informasjonsdeling ved skolebytte**

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2025013478
Saksbehandler Eivind Eikeland

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Ungdommens bystyre - arbeidsutvalget 2024-25	16.09.2025	39/25
2 Oppvekstutvalget	23.09.2025	34/25
3 Formannskapet	08.10.2025	67/25

HØRINGSSVAR FORSLAG TIL UTVIDELSE AV ADGANGEN TIL INFORMASJONSDDELING VED SKOLEBYTTE

FORMANNSKAPET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 08.10.2025 SAK 67/25

Formannskapets vedtak:

Kristiansand kommune støtter Kunnskapsdepartementets forslag til utvidelse av adgangen til informasjonsdeling ved skolebytte. Kristiansand kommune mener man i noen tilfeller bør gå enda lenger, og bør se bort fra personvernet, dersom det er nødvendig for å gi eleven et godt opplæringstilbud.
(Enst.)

09.10.2025

Punkt 68/25: Høringsvar på regjeringens forslag om å innføre lovpålagt aldersgrense på sosiale medier

Bilag

horingsnotat-lov-om-aldersgrense-for-bruk-av-sosiale-medier

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2025014786
Saksbehandler Johanne Marie Benitez Nilsen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet	08.10.2025	68/25

HØRINGSSVAR PÅ REGJERINGENS FORSLAG OM Å INNFØRE LOVPÅLAGT ALDERSGRENSE PÅ SOSIALE MEDIER

FORMANNSKAPET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 08.10.2025 SAK 68/25

Formannskapets vedtak:

1. Kristiansand kommune støtter regjeringens forslag om å innføre en lovfestet aldersgrense på 15 år for bruk av sosiale medier.
(12/3)
2. Kristiansand kommune ber regjeringen arbeide videre med sosiale medieplattformene og leverandørene av norske eID-løsninger som BankID og MinID for å kunne ta i bruk disse til aldersverifisering.
(12/3)
3. Kristiansand kommune ber regjeringen følge opp anbefalingen fra Skjermbrukutvalget om å gjøre plattformene tryggere gjennom implementering av EU-forordningen om digitale tjenester (Digital Services Act - DSA) i EØS-avtalen og norsk lov
(10/5)
4. Formannskapet ber om en sak der følgende belyses:
Hvordan kan Kristiansand kommune jobbe for at barn under 15 år i minst mulig grad skal bruke sosiale medier.
Hvordan Kristiansand kommune kan gjøre det lettere for barn under 13 år å vokse opp uten behov for smarttelefon.
I arbeidet med saken skal spesielt skole og foreldre involveres.
(12/3)
5. Begrepet sosiale medier må også inkludere apper som snapchat for å sikre en reell 15 års aldersgrense på alle sosiale medier.
(12/3)
6. Formannskapet ber regjeringen vurdere å innføre aldersgrense også på krypterte meldingstjenester.
(10/5)

Forslag:

Kommunedirektøren fremmet følgende innstilling:

«Formannskapet vedtar kommunedirektørens forslag til hørings svar, som innebærer at kommunen ikke støtter regjeringens forslag om å innføre en ny lov med aldersgrense for bruk av sosiale medier.»

Høyre/AP/KRF/SV/Rødt fremmet følgende forslag:

1. Kristiansand kommune støtter regjeringens forslag om å innføre en lovfestet aldersgrense på 15 år for bruk av sosiale medier.
2. Kristiansand kommune ber regjeringen arbeide videre med sosiale medieplattformene og leverandørene av norske eID-løsninger som BankID og MinID for å kunne ta i bruk disse til aldersverifisering.
3. Kristiansand kommune ber regjeringen følge opp anbefalingen fra Skjermbrukutvalget om å gjøre plattformene tryggere gjennom implementering av EU-forordningen om digitale tjenester (Digital Services Act - DSA) i EØS-avtalen og norsk lov.»

KRF fremmet følgende forslag:

1. Formannskapet ber om en sak der følgende belyses:
Hvordan kan Kristiansand kommune jobbe for at barn under 15 år i minst mulig grad skal bruke sosiale medier.
Hvordan kan Kristiansand kommune kan gjøre det lettere for barn under 13 år å vokse opp uten behov for smarttelefon.
I arbeidet med saken skal spesielt skole og foreldre involveres.
2. Begrepet sosiale medier må også inkludere apper som snapchat for å sikre en reell 15 års aldersgrense på alle sosiale medier.»

AP fremmet følgende forslag:

«Formannskapet ber regjeringen vurdere å innføre aldersgrense også på krypterte meldingstjenester.»

Voteringer:

Ved alternativ votering ble Høyre/AP/KRF/SV/Rødt sitt forslag pkt. 1 vedtatt med 12 stemmer, mens 3 stemte for kommunedirektørens innstilling (FRP/PS), vedtakets pkt. 1.

Høyre/AP/KRF/SV/Rødt sitt forslag pkt. 2 ble vedtatt med 12 mot 3 stemmer (FRP/PS), vedtakets pkt. 2.

Høyre/AP/KRF/SV/Rødt sitt forslag pkt. 3 ble vedtatt med 10 mot 5 stemmer (FRP/V/PP/PS), vedtakets pkt. 3.

KRF sitt forslag pkt. 1 ble vedtatt med 12 mot 3 stemmer (V/PS/Julie Hetland, FRP), vedtakets pkt. 4.

KRF sitt forslag pkt. 2 ble vedtatt med 12 mot 3 stemmer (FRP/PS), vedtakets pkt. 5.

AP sitt forslag ble vedtatt med 10 mot 5 stemmer (FRP/V/PS/Nicolai Østeby, H), vedtakets pkt. 6.

Punkt 69/25: Detaljregulering, Bergshei sol- og batteripark - prinsippavklaring

Bilag

Vedtak ARMU, 18092025, Sak 180/25, Detaljregulering, Bergshei sol- og batteripark - prinsippavklaring

1. Planinitiativ Bergshei Sol-og batteripark, datert 15.04.2025
2. Strategisk utbygging av bakkemonterte solkraftanlegg i Kristiansand kommune, datert 23.06.2025
3. Befaringsnotat kulturminner, datert 06.11.2024
4. Sammenstilling av KU for alle utredningstema, datert 14.11.2024
5. Fagrapport Naturmangfold, datert 24.09.2024
6. Fagrapport Landskap, datert 12.11.2024
7. Fagrapport Friluftsliv, datert 12.11.2024
8. Regional plan for grønn industri og energi forslag til planprogram, datert 05.05.2025

Dato 22. august 2025
Saksnr.: PLAN-25/01103-6
Saksbehandler Nina Malo
Godkjent av Eirik Heddeland Martens
Venke Moe
Tone Iglebæk

Saksgang

Areal- og miljøutvalget
Formannskapet

Møtedato

18.09.2025
08.10.2025

Detaljregulering, Bergshei sol- og batteripark - prinsippavklaring

Forslag til vedtak

1. Formannskapet avviser planinitiativet for Bergshei sol- og batteripark i Kristiansand kommune, datert 15.04.2025.
2. Formannskapet ber om at det fremmes en prinsipp sak om solkraft på land i Kristiansand kommune.

Sammendrag

Solkraft Sør AS har sendt inn et planinitiativ for å etablere en sol- og batteripark på 9,9 MW på Røyrås i Kristiansand, nord for Hortemo, på område som i kommuneplanen arealdel for Kristiansand kommune vedtatt 20.02.2024, er avsatt til LNF-formål. Tiltaket er dermed i strid med kommuneplanens arealdel, og det finnes få overordnede føringer eller retningslinjer for slike anlegg.

Regjeringen har innført en nedre effektgrense på 10 MW installert effekt for når utbyggingen av solkraftanlegg krever konsesjon. Anlegg som er mindre enn dette trenger ikke lenger konsesjon fra NVE etter energiloven og skal behandles i den enkelte kommune i henhold til reglene i plan- og bygningsloven. Søknaden om anleggskonsesjon ble derfor trukket 18.02.2025 etter råd fra NVE, og ble i stedet sendt som et planinitiativ til kommunen for behandling. Planinitiativet for Bergshei sol- og batteripark er det første som har blitt sendt inn til kommunen som følge av den nye lovendringen. Det er også den første solparken på land som er foreslått i Kristiansand kommune. I og med solkraft på land var ikke et tema i arbeidet med kommuneplanen som ble vedtatt i fjor, så har politikerne i utgangspunktet ikke tatt stilling til temaet. Dette er en mangel i dagens kommuneplan.

Gjeldende arealdel åpner ikke for etablering av solkraft-parker utover at det er gitt bestemmelser om solceller på tak. Det er generelt få overordnede føringer, og heller ikke noen retningslinjer angående lokalisering av slike anlegg. På bakgrunn av dette, legges saken frem for politisk behandling. Hensikten er å få en avklaring på om det er aktuelt å åpne for regulering, eller om planinitiativet skal avsluttes. I henhold til kommunens

reglement skal reguleringsplaner – inkludert planinitiativ – som er i strid med kommuneplanen legges frem for formannskapet.

Byutviklingsdirektøren anbefaler å avslå planinitiativet fordi tiltaket er i strid med kommuneplanen og mangler politisk forankring. Tiltaket er negativt i forhold til natur og dyreliv siden anlegget beslaglegger og gjerder inne større naturområder. Dette til tross for at tiltaket har flere positive sider for eksempel økt produksjon av fornybar energi, noe som er viktig for grønn omstilling. Å åpne for en ny arealkrevende næring som solkraft bør skje gjennom en overordnet strategi for å sikre en helhetlig vurdering og forankring. I en slik prinsippsak kan det tas stilling til om solkraft på land er ønsket, eventuelt i hvilket omfang og gjennom en endring av kommuneplanen kan de mest egnede områdene pekes ut.

I påvente av en slik prosess kan det lages en overordnet strategi eller en prinsippsak om hvor man eventuelt vil eller ikke vil, legge til rette for slike anlegg.

Byutviklingsdirektøren anbefaler dermed at planinitiativet for Bergshei sol- og batteripark, datert 15.04.2025 avvises.

Ragnar Evensen
Byutviklingsdirektør
Sign.

Venke Moe
Plan- og bygnings sjef
Sign.

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Vedlegg:

1. Planinitiativ Bergshei Sol-og batteripark, datert 15.04.2025
2. Strategisk utbygging av bakkemonterte solkraftanlegg i Kristiansand kommune, datert 23.06.2025
3. Befaringsnotat kulturminner, datert 06.11.2024
4. Sammenstilling av KU for alle utredningstema, datert 14.11.2024
5. Fagrapport Naturmangfold, datert 24.09.2024
6. Fagrapport Landskap, datert 12.11.2024
7. Fagrapport Friluftsliv, datert 12.11.2024
8. Regional plan for grønn industri og energi forslag til planprogram, datert 05.05.2025

SAKSUTREDNING

BAKGRUNN FOR SAKEN OG PROSESS

Høyspent Vest AS er engasjert som plankonsulent av Solkraft Sør AS for å detaljregulere deler av de privateide eiendommene 598/1 og 599/1 som ligger på Røyrås, nord for Hortemo i Kristiansand kommune. Solkraft sør har 15.04.2025 sendt inn et planinitiativ til plan og bygg. Forslagsstiller ønsker å etablere en sol- og batteripark (9,9 MW) på land som omfatter et areal på totalt 300 dekar i utmark med tilhørende adkomstvei. Tiltaket beslaglegger urørt natur.

På bakgrunn av dette, og etter gjennomgang i samarbeidsgruppa, legger plan og bygg saken frem for politisk behandling. Hensikten er å få en avklaring på om det er aktuelt å åpne for regulering, eller om planinitiativet skal avsluttes.

Planområdet, vist med rød markering er lokalisert på Røyrås, nord for Hortemo.

ENDRING I LOVVERKET

Som tidligere nevnt, har endringene i lovverket ført til at det nå er kommunen som skal avgjøre hvorvidt det kan etableres energianlegg under 10 MW. Hensikten med endringen i energilovforskriften er å klargjøre konsesjonsplikten for aktørene, og dermed gjøre søknadsprosessen enklere. Dette vil også øke det lokale selvstyret når det gjelder kraftutbygging og det vil frigjøre kapasitet i NVE. I tilfeller hvor det ikke er større påvirkninger på kraftsystemet, er det fornuftig at utbyggingen godkjennes lokalt der hvor inngrepene skjer. Endringene tredder i kraft 1. juli 2025, noe som innebærer at plan og bygg vil behandle flere lignende saker som Bergshei i fremtiden. Planinitiativet for Bergshei sol- og batteripark er det første som har blitt sendt inn til kommunen som følge av den nye lovendringen. Det er også den første solparken på land som er foreslått.

PLANENS HOVEDGREP

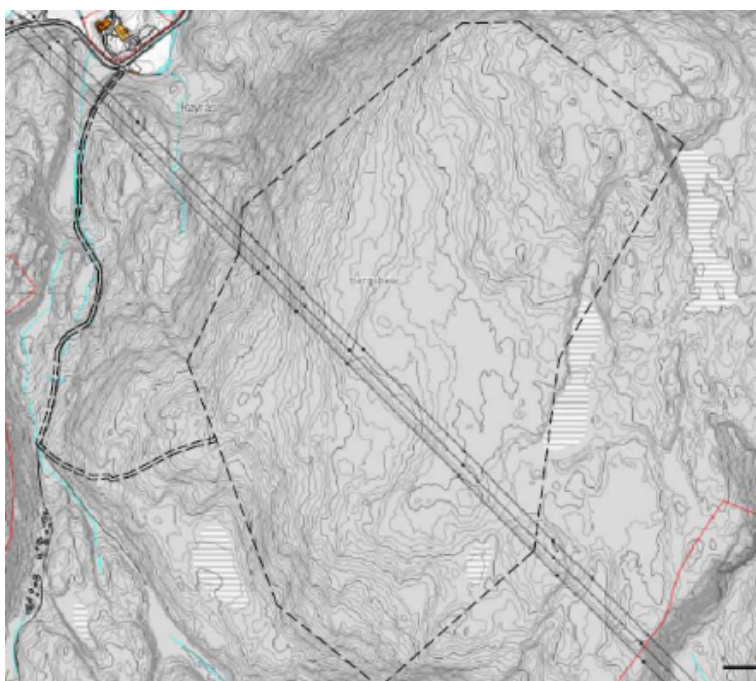
PLANOMRÅDET OG LOKALISERING

De privateide eiendommene (gnr. 598/599 og bnr. 1.) som foreslås regulert, er landbrukseiendommer med et samlet areal på 1 357 dekar. Området består av fjell og spredt skog.

Bilde fra planområdet. Kilde: Solkraft Sør AS.

Planområdet er delt i to av en eksisterende høyspenningslinje som er en del av Glitre nett sitt 22 kV distribusjonsnett. Sol- og batteriparken skal koble seg på denne linjen. Innenfor eller delvis innenfor tiltaksområdet finnes det et par myrer, men anleggsområdene er bygget rundt disse. En eksisterende traktorvei fra bebyggelsen på Røyrås vil bli brukt som atkomstvei til anlegget. Det er ingen bebyggelse innenfor planområdet.

Foreslått planavgrensning og traktorvei vist med stiplet linje. Reguleringsplanen berører en grunneier, som eier begge eiendommene.

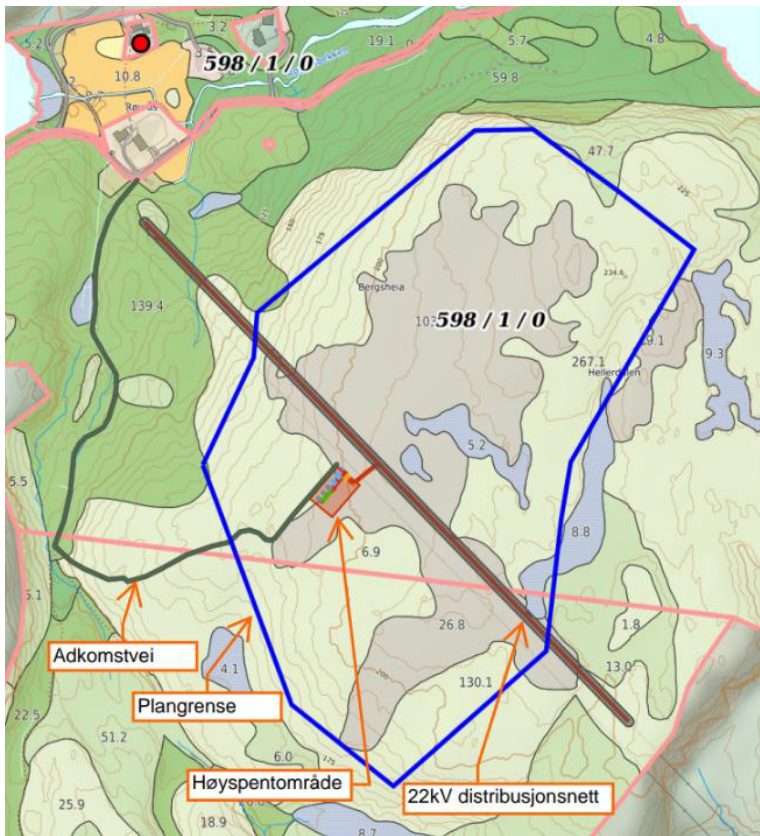
Kilde: Solkraft Sør AS.

OM ANLEGGET

Det er foreslått en utbygging som omfatter et areal på totalt 300 dekar. Av dette utgjør arealet for solcellepaneler 140 dekar, med tilhørende infrastruktur som inkluderer en nettilknytning på 50 meter og en adkomstvei på 700 meter. Solcellepanelene vil bli montert på stativer over bakken, se bilde under. Solpanelene er 3,2 – 3,7 meter på det høyeste. Området vil gjerdes inne med et nettinggjerde med en høyde på inntil 2 meter, med 15-25 cm åpning i bunn som muliggjør passasje for småvilt. I tillegg vil det bli etablert trafokiosker, nettstasjon, samt 2 kiosker for batterianlegget.

Illustrasjon på solcellepanel og montering. Kilde: Solkraft Sør.

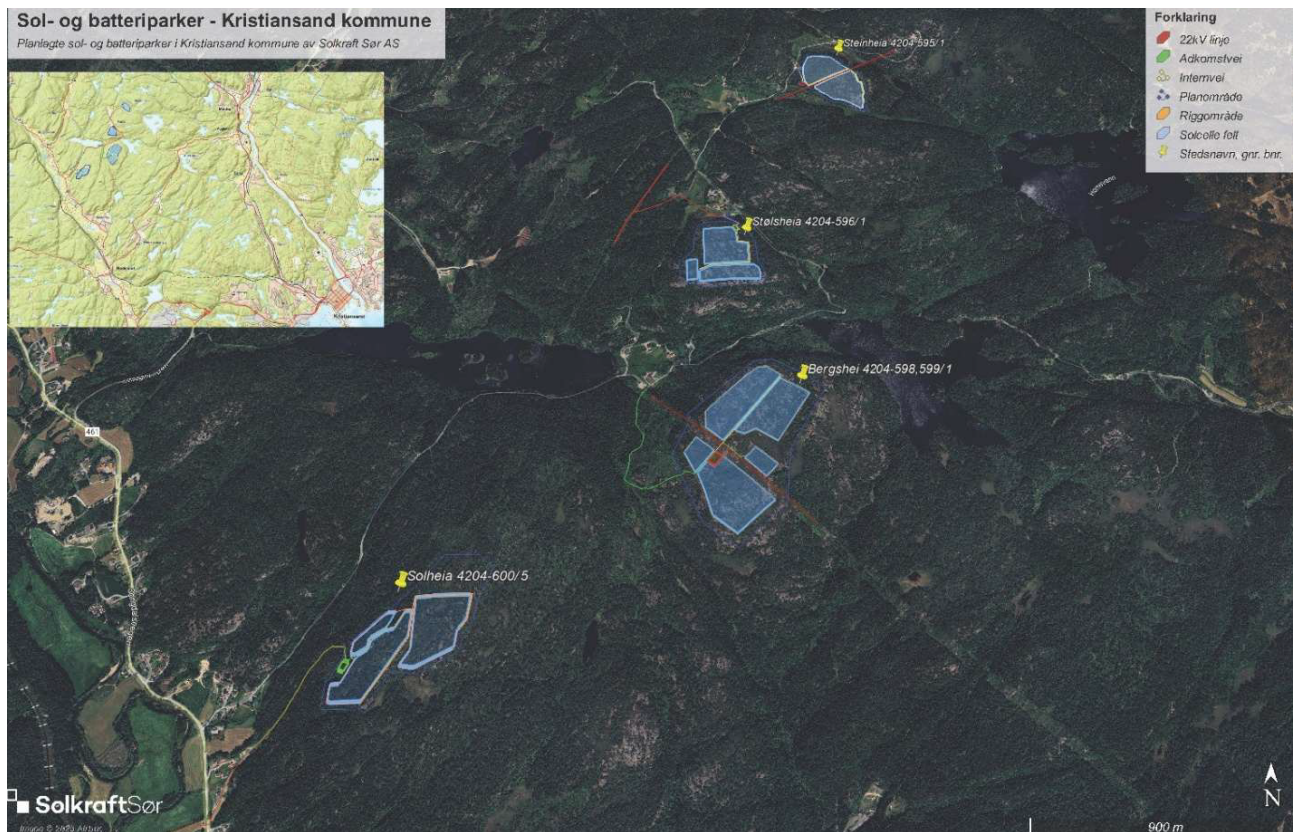
Utsnitt av Illustrasjon over anlegget. Kilde: Solkraft Sør AS.

Det er inngått intensjonsavtale med grunneier om leie av grunn i form av en festeavtale. Det er også inngått avtale med grunneier om adkomstveien. Forslagstiller informerer at de har nødvendige rettigheter for å koble seg på Glitre Nett sitt anlegg. Plan og bygg har ikke selv vært i kontakt med Glitre Nett.

YTTERLIGGERE ANLEGG

Solkraft Sør AS har utarbeidet en overordnet arealstrategi som viser deres vurderinger og prinsipper for etablering og lokalisering av nye solkraftverk i Kristiansand kommune, se vedlegg. De planlegger flere tilsvarende anlegg i omtrent samme område som det foreslåtte anlegget på Bergsheia. Disse er Stølsheia sol- og batteripark – 4,9MW, Solheia sol- og batteripark – 4,9 MW og Steinheia sol- og batteripark – 4,9MW. Se kart under for lokalisering. Solkraft Sør AS planlegger å sende inn ytterligere tre planinitiativ i løpet av 2026–2027 for etablering av disse. Per i dag er det kun for Bergsheia det er sendt inn planinitiativ for, og dette behandles derfor uavhengig av de øvrige planene. Likevel er det viktig å belyse helheten og ta hensyn til samtlige planlagte anlegg når saken om Bergsheia vurderes.

Det er utarbeidet fagrapporter for landskap, naturmangfold og friluftsliv, og Agder fylkeskommune har gjennomført befaring med fokus på kulturminner. Samtlige rapporter og planinitiativ ligger vedlagt.

Kartet viser samtlige nye anlegg Solkraft Sør har planer om i Kristiansand kommune. Kilde: Solkraft Sør AS.

GJELDENDE PLANER OG FØRINGER

Området er uregulert, men er i kommuneplanen avsatt til landbruks-, natur- og friluftsmål (LNF), og tiltaket er dermed i strid med kommuneplanen. Kristiansand kommune har generelt få føringer angående aktuelt tema, og det står lite nevnt i nylig vedtatt kommuneplan. Kommunen har heller ikke noen andre retningslinjer for denne typen anlegg, men det er flere internasjonale og regionale planer som tar opp temaet grønn industri og næring; FNs 2030-agenda, FNs bærekraftsmål og internasjonale klima- og miljøavtaler, Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2023-2027), Statlige planretningslinjer for klima og energi (2024), Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet (2024), Regionplan Agder 2030 og Regional plan for bolig, areal og transport i Kristiansandsregionen mfl.

Agder fylkeskommune arbeider med et planprogram for en regional plan for grønn industri og energi, som gir føringer for kommunen. De beskriver flere av disse føringer. Planen er dog ikke fastsatt av fylkesutvalget.

Kommuneplanens samfunnsdel og overordnet arealstrategi 2020 – 2030

Et av målene som er nevnt i samfunnsdelen er at man skal utvikle Kristiansand til et samfunn basert på elektrifisering og fornybar energi, og at kommunen skal være en foregangskommune på grønn omstilling. Kommuneplanen har også føringer for at natur skal tas vare på.

Kommuneplanens arealdel 2024 – 2035

Aktuelt planområde er avsatt til landbruk, natur og friluftsmål (LNR) i gjeldende kommuneplan. Gjennom området går også faresone for høyspentanlegg. Kommuneplanens bestemmelser angir (§ 9 Krav til tekniske løsninger for nye bygge- og anleggstiltak) at for næring- og blokkbebyggelse skal alle takflater, som ikke brukes til uteopphold eller fordrøyning av regnvann, brukes til energitiltak.

Planprogram regional plan for grønn industri og energi (på høring i skrivende stund)

Agder fylkeskommune har igangsatt arbeidet med en regional plan for grønn industri og energi som oppfølging av Regionplan Agder 2030. Norge står midt i en omfattende omstilling for å møte klimautfordringene og sikre bærekraftig vekst. Global oppvarming, ekstremvær, tap av natur og energirelaterte utfordringer preger samfunnsdebatten og stiller nye krav til hvordan vi utvikler samfunnet. Denne omstillingen skaper behov for flere grønne arbeidsplasser og en trygg energiforsyning i en tid der nye næringer vokser fram og endringene skjer raskt.

Overgangen til et lavutslippssamfunn krever både nytenking og langsiktig forutsigbarhet – for lokalsamfunn, næringsliv og myndigheter. I Agder står vi overfor de samme utfordringene regionalt, og dette danner et viktig grunnlag for Regionplan Agder. Målet er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår.

Den nye regionale planen for grønn industri og energi skal bidra til å møte kjernen av utfordringene knyttet til forholdet mellom natur, klima, industri og energibehov. En godt forankret plan, med bred støtte i kommunene, kan fungere som et strategisk styringsverktøy og skape større forutsigbarhet for utviklingen framover.

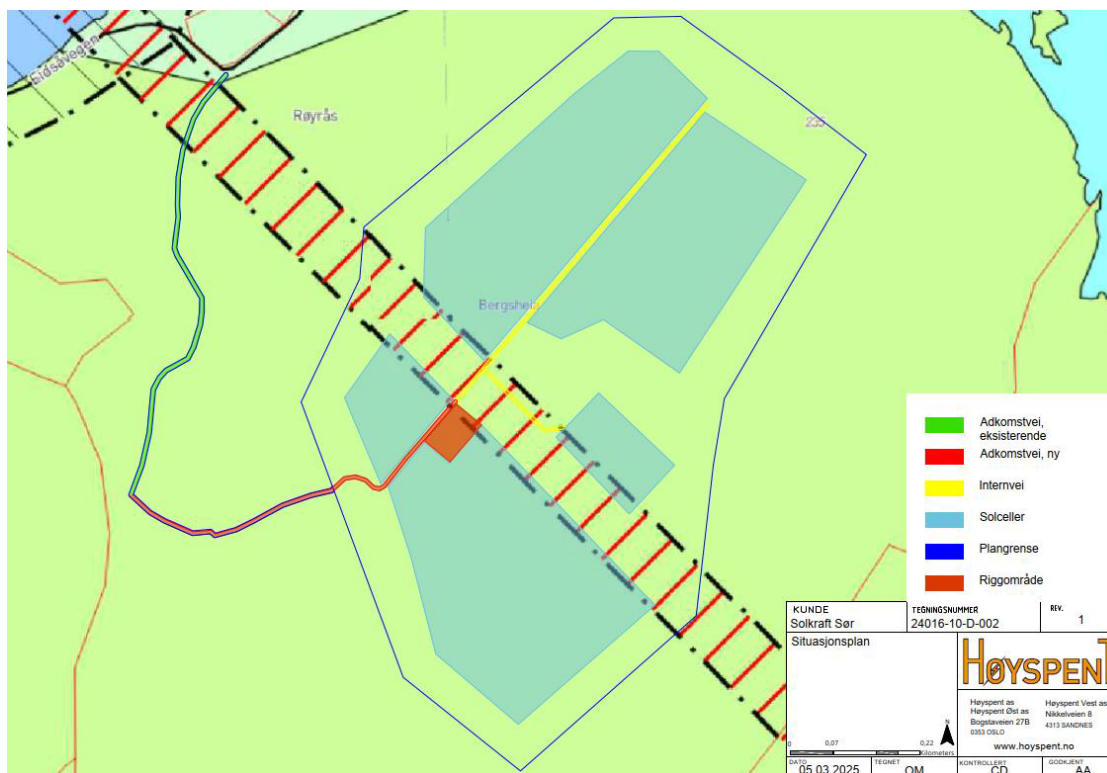
For å lykkes med en regional plan for grønn industri og energi i Agder, er det avgjørende med et solid kunnskapsgrunnlag som styrker regionens kompetanse innenfor planens temaområder. Like viktig er en god prosess, preget av involvering og aktiviteter som skaper møteplasser for relevante aktører, og legger til rette for åpen dialog om plantemaene i Agder.

Planen skal gi en tydelig retning for hvordan vi kan håndtere utfordringer knyttet til motstridende mål innen industri- og energiutvikling, og samtidig ivareta hensyn til natur og klima. Den skal også forplikte kommuner og aktører til felles prioriteringer og satsinger, og fungere som et strategisk verktøy for utviklingen av grønn industri og bærekraftig energiproduksjon i regionen.

Kraftutbygging må skje på naturens premisser. Dette er relevant for solkraftanlegg, som ofte krever store arealer og dermed kan ha påvirkning på naturmiljøet. For å sikre naturens mangfold og verdier, må beslutninger om arealbruk baseres på kunnskap om konsekvensene for naturen. Agder fylkeskommunen nevner at man kan etablere erstatningsområder dersom natur bygges ned. Dette omtales som naturrestaurering, og det foreslås kriterier for hvordan slike områder bør etableres og vurderes.

Agder har store fortrinn i det grønne skiftet gjennom høy andel fornybar energi og et betydelig kraftoverskudd. Likevel krever omstillingen til et lavutslippssamfunn mer enn grønn produksjon – den krever smart, effektiv bruk av energi og god utnyttelse av kapasiteten.

Kristiansand kommune har skrevet en høringsuttalelse til planprogram for regional plan for grønn industri og energi. Denne saken skal opp til politisk behandling i Areal- og miljøutvalget den 18.09.2025 og i Formannskapet den 08.10.2025. (saksnr: 2025013037-2)

Planavgrensningen og kommunepanens formål. Kilde: Solkraft Sør AS.

Tilbakemelding fra samarbeidsgruppa

Saken ble tatt opp for diskusjon i kommunens tverrfaglige samarbeidsgruppe den 24.06.2025.

- *Planen bør sees i en større sammenheng ift. en egen strategi for kraftproduksjon i kommunen (ikke utarbeidet) og evt. i sammen med fylkeskommunen som har igangsatt et planprogram for grønn industri/energi*

Dersom planarbeidet fører frem, må følgende ivaretas:

- *Naturbaser, beredskapsplan og fjernvirkning må utredes bedre*
- *Konsekvenser for større dyr må beskrives*
- *Planområdet bør utvides til å også omfatte atkomstveien*
- *De 4 foreslåtte områdene for solkraft-anlegg må sees i sammenheng*

PLAN OG BYGGS VURDERING

Plan og bygg mener at innsendt planinitiativ bør avslås siden tiltaket er i strid med nylig vedtatt kommuneplan. Solkraft har ikke vært et tema i arbeidet med kommuneplanen, og er derfor ikke tilstrekkelig belyst – verken for folkevalgte, administrasjonen eller innbyggerne. Det mangler dermed kunnskap og politisk forankring for denne typen tiltak. Det er negativt å åpne opp for en helt ny næring som beslaglegger et så stort areal, 140 daa, uten at dette er en del av en planlagt og overordnet strategi, slik som kommuneplanen er.

Kommuneplanen er kommunens viktigste verktøy for å styre utviklingen på en helhetlig og langsiktig måte. Den skal ivareta og balansere ulike hensyn – som miljø, næringsliv, boligbygging, infrastruktur og samfunnsbehov – og samtidig gi forutsigbarhet for alle som bor og virker i kommunen. Når nye næringer, som for eksempel solkraft, vurderes, bør dette skje som en del av en kommuneplanprosess. Gjennom en slik prosess kan kommunen identifisere og vurdere hvilke områder som er mest egnet for nye tiltak, som for eksempel solkraft. Samtidig gir prosessen mulighet til å utrede både positive og negative konsekvenser av et slikt tiltak. Man sikrer bred medvirkning fra berørte og

bidrar til at beslutninger blir godt forankret både politisk og administrativt. I tillegg gir prosessen tilgang til et gjennomarbeidet kunnskapsgrunnlag, som skaper trygghet i den beslutning som skal tas. Aktuelt område på Bergshei, eller områdene i de andre 3 kommende planinitiativene, er ikke valgt ut gjennom en kommuneplanprosess hvor de mest egnede arealene i kommunen til slike formål kunne vært utredet og pekt ut. Uten en slik overordnet vurdering risikerer man at enkeltprosjekter kommer i konflikt med andre viktige temaer og at beslutningen tas uten hverken tilstrekkelig kunnskap eller forankring.

Til grunn for en eventuell teamtisk endring av kommuneplanen bør det foreligge en overordnet strategi for håndtering av denne typen anlegg. I påvente av en slik prosess kan det lages en overordnet strategi eller en prinsippsak om hvor man eventuelt vil eller ikke vil, legge til rette for slike anlegg.

POSITIVE EFFEKTER

Plan og byggs anbefaling om avslag bygger på at tiltaket er i strid med kommuneplanens arealformål, og at det ikke er vurdert på et overordnet planfaglig nivå. Det er viktig å understreke at det ikke er solkraft som sådan som er negativt – tvert imot har det positive fordeler. Prosjektet innebærer økt produksjon av fornybar energi i Kristiansand kommune, noe som er positivt. Solkraftverket vil ha en årlig produksjon på 13 GWh, noe som tilsvarer strømforbruket til omtrent 700 husholdninger. Dette er i tråd med kommuneplanens mål om å legge til rette for virksomheter som støtter opp under det grønne skiftet.

Prosjektet bidrar også til å oppfylle Norges klimaforpliktelser. Prosjektet styrker energisikkerheten samt harmoniserer med EUs oppjusterte mål for fornybar energi, og legger til rette for en mer bærekraftig energiforsyning. I tillegg gir det lokale økonomiske fordeler i form av nye arbeidsplasser, verdiskaping og teknologisk innovasjon. Selve anlegget medfører mindre fysiske inngrep i naturen, ettersom solcellepanelene monteres på stativer uten behov for sprengning eller tunge inngrep. Anlegget kan i teorien fjernes etter endt levetid, men vil likevel påvirke eksisterende vegetasjon.

En annen positiv aspekt er at Bergshei ligger i direkte tilknytning til eksisterende 22 kV distribusjonsnett, noe som gjør tilkoblingen enkel og reduserer behovet for ytterligere inngrep. Eksisterende traktorvei kan delvis benyttes, men må forlenges og utvides til 3,5 meters bredde. Det er med dette kun behov for ny infrastruktur av begrenset størrelse.

Prosjektet i seg selv kan også bidra til økt lokal kompetanse og flere arbeidsplasser innen solenergi. I Norge er det per i dag flest solkraftanlegg installert på hustak, og det finnes få bakkemonterte anlegg. Solkraft utgjør fortsatt en liten andel av den totale kraftproduksjonen, men har vært i vekst de siste årene. Ved utgangen av 2024 var det tilknyttet 166 MW med ny solkraft til nettet, og den totale produksjonen fra solcelleanlegg var 517 GWh – tilsvarende 0,2 % av all kraftproduksjon i Norge (kilde: NVE).

PROBLEMSTILLINGER OG NEGATIVE KONSEKVENSER

I tillegg til at tiltaket er i strid med kommuneplanens arealformål er det også andre forhold som underbygger kommunens anbefaling om at planinitiativet for Bergshei sol- og batteripark bør avvises. Disse er listet opp nedenfor.

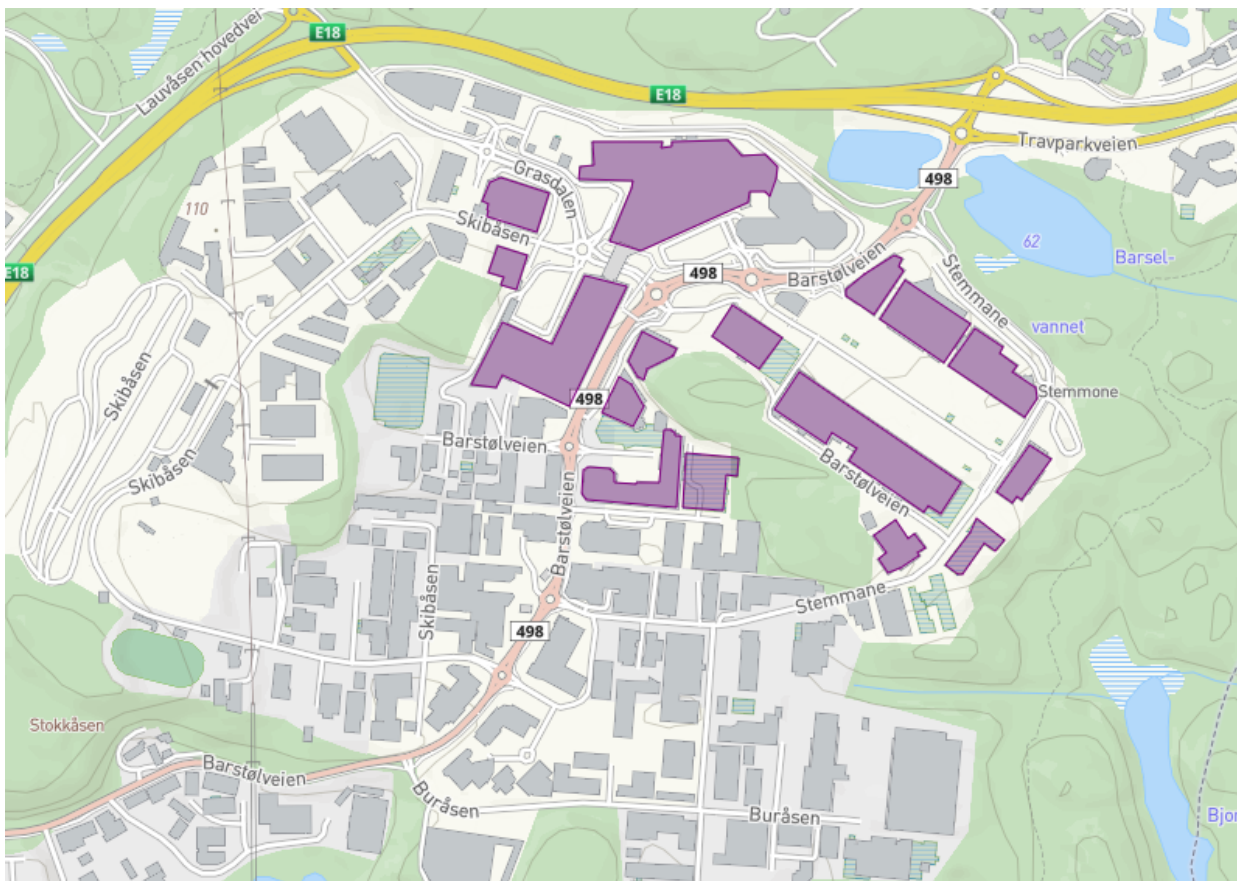
- Solkraft er en arealkrevende energiform, og bakkemonterte solkraftanlegg krever store arealer. Utbyggingen medfører fysiske inngrep i et område som i dag er lite påvirket av menneskelig aktivitet.
- Negativt i forhold til natur og dyreliv siden anlegget beslaglegger og gjerder inne større naturområder.
- Tilgjengeligheten til det aktuelle området vil bli sterkt påvirket, ettersom hele arealet planlegges inngjerdet. Det er dog ikke noen registrerte turstier/løyper innenfor planområdet i kommunens kartsystem. Fagrapporten for friluftsliv

peker likevel på at deler av stinettverket nord for Stemtjønn vil ha visuell kontakt med anlegget. Dette kan ha en negativ innvirkning på turopplevelsen.

- Anlegget vil medføre endringer i landskapsbildet, ettersom det plasseres på et platå med synlighet fra flere retninger. Fagrapporten for landskap konkluderer med at samlet virkning av tiltaket vurderes til å være noe negativt for landskapsbildet.
- I stedet for å beslaglegge urørte naturområder bør man vurdere andre løsninger for slike anlegg. For eksempel plassere solcellepanelene på tak på store industribygg eller handelsområder. På skissen under er det totale arealet for Bergshei plassert ut på takflatene på Sørlandsentret, for å vise hvor stort arealet er. Regjeringen har satt et mål om 8 TWh solkraft innen 2030, hvor hoveddelen skal bygges på tak og fasader for å minimere arealinngrep.
- Påvirkning på jaktområde. Det har kommet innspill fra en nabo som er med i jaktlaget og som har uttrykt bekymring siden man etablerer anlegget i et jaktområde.

Bildet viser 19 000 solcellspaneler i Bergshei, med et areal på 140 daa. Kilde: Solkraft Sør AS.

Illustrasjonen viser del av Sørlandsentret og hvor mye takareal 140 dekar er (rosa farge). Dette gir et visuelt inntrykk av størrelsen. 140 daa tilsvarer også ca. 20 fotballplaner. Solcelleanlegg som installeres på tak utnytter allerede bebygde arealer, og medfører derfor normalt mindre påvirkning på allmenne interesser. Bakkemonterte solkraftanlegg krever derimot nye arealinngrep, noe som kan ha større konsekvenser for landskap, naturverdier og eksisterende arealbruk.
 Illustrasjon: Kristiansand kommune.

Plan og byggs anbefaling og konklusjon

Plan og bygg anbefaler at planinitiativet for Bergshei, datert 15.04.2025 avises. Plan og byggs anbefaling om avvisning bygger på at tiltaket er i strid med kommuneplanens arealformål. Det er viktig å understreke at det ikke er selve tiltaket som er negativt – tvert imot har det flere positive fordeler, for eksempel økt produksjon av fornybar energi, noe som er viktig for grønn omstilling. Likevel må slike tiltak forankres i overordnede planer for å sikre at vurderingen blitt tatt på riktig grunnlag.

Plan og bygg mener at kommunen bør utarbeide en overordnet strategi for håndtering av denne typen anlegg. Dette er viktig for å være godt forberedt på tilsvarende planinitiativ og henvendelser i fremtiden. En slik strategi vil gi kommunen et tydelig rammeverk for vurdering av lokalisering, konsekvenser, prioriteringer, sikre medvirkning og etablere klare retningslinjer for fremtidige prosjekter. Dette kan for eksempel gjøres gjennom en tematisk plan eller et tillegg til kommuneplanen. Ny lovendring tilsier at kommunen vil måtte behandle flere liknende saker i fremtiden. Til grunn for en eventuell teamtisk endring av kommuneplanen bør det foreligge en overordnet strategi for håndtering av denne typen anlegg.

I påvente av en slik prosess kan det lages en prinsipp sak om hvor man eventuelt vil eller ikke vil, legge til rette for slike anlegg.

På denne bakgrunn anbefaler Byutviklingsdirektøren at planinitiativet avvises.

Nina Malo, 21.08.2025

Punkt 70/25: Forslag til planprogram for regional plan for grønn industri og energi - høringsuttalelse fra Kristiansand kommune

Bilag

Vedtak ARMU, 18092025, Sak 181/25, Forslag til planprogram for regional plan for grønn industri og energi - høringsuttalelse fra Kristiansand kommune

Forslag til planprogram for regional plan for grønn industri og energi

Dato 1. juli 2025
Saksnr.: 2025013037-2
Saksbehandler Thor Skjevraak
Godkjent av Tone Iglebæk
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang

Areal- og miljøutvalget
Formannskapet

Møtedato

18.09.2025
08.10.2025

Forslag til planprogram for regional plan for grønn industri og energi - høringsuttalelse fra Kristiansand kommune

Forslag til vedtak

1. Formannskapet ser positivt på at det lages en plan for grønn industri og energi og vil påpeke følgende:
2. Agder har allerede en høy andel utbygd fornybar energi og et betydelig kraftoverskudd. Dette må være en førende premisse for arbeidet med regional plan for grønn industri og energi.
3. Dagens regulering av kraftmarkedet og hvordan prisdannelsen bidrar til at NO2-regionen får utnyttet kraftoverskuddet, må være tema. Drivere for strømprisen, konsekvenser strømprisen har- og kan få for Agders attraktivitet samt tiltak for å sikre at næringsliv og innbyggere i prisområde NO2 i framtiden får strømpriser på linje med resten av landet, blir derfor sentrale elementer å utrede i planprosessen.
4. Det bør være et mål at fylkeskommunene innenfor energiområdet NO2, Rogaland, Agder og Telemark, er mest mulig samkjørte i sine prosesser med regionale planer for grønn industri og energi.
5. Planprogrammets forslag om at kjernekraft også skal være en del av innholdet i den regionale planen støttes.
6. Kartlegging av realistiske grå arealer egnet for energiutbygging og kartlegging av potensialet for energieffektivisering må være sentrale føringer i planarbeidet.
7. Det bør vurderes om skatter og avgifter kan være et aktuelt tema for planarbeidet.
8. Planen bør primært gi skriftlige føringer gjennom handlingsprogram og retningslinjer. Dersom kart skal benyttes, må det framgå tydelig at dette er en illustrasjon og ikke må oppfattes som et arealformål berørte kommuner må innarbeide i sine planer.
9. Det vises til øvrige vurderinger i saksfremstillingen som vil inngå i høringsuttalelsen.

Sammendrag

Agder fylkeskommune har sendt forslag til planprogram for regional plan for grønn industri og energi på høring. Bakgrunnen for planarbeidet er omstillingen av energiforbruket vårt fra fossil- til fornybar energi. Høringsfristen er 22.09.2025.

Utgangspunktet for planarbeidet er en av samfunnsflokene som ble beskrevet i Regionplan Agder 2030; «*Vi må redusere klimagassutslipp og sikre naturmangfold, samtidig som vi skal utvikle regionen med industri, næring, bolig, infrastruktur og produksjon av ren energi*». Fylkeskommunen beskriver samfunnsflokker som komplekse utfordringer uten enkle løsninger, men som krever bredt samarbeid og målrettet innsats for å finne en vei videre.

Fylkeskommunens målsetting med planarbeidet er å søke regionale løsninger for følgende fem spørsmål som må sees i sammenheng:

1. Hvilke prioriteringer er nødvendige for å sette kurs mot et lavutslippssamfunn?
2. Hva må til for å sikre at kraftutbygging og industriutvikling skjer på naturens premisser?
3. Hvordan bør vi legge til rette for verdiskapning og mer bærekraftig industri?
4. Hva skal til for å sikre stabil og tilstrekkelig tilgang på energi i årene som kommer?
5. Hvordan kan vi stå sammen om å løse utfordringene?

Disse spørsmålene kobles mot fire kjernetemaer i planarbeidet; industri, energi, natur og klima.

Tilnærmingen med kjernetemaer er for å synliggjøre en forenklet framstilling av en komplisert virkelighet og hensikten er å sette fingeren på de utfordringene som knytter seg til samfunnsflokken. Til hvert av kjernetemaene er det igjen knyttet såkalte utforskende spørsmål som er vist i grønn ramme i saksframlegget nedenfor. De utforskende spørsmålene skal uttrykke sentrale problemstillinger for det videre planarbeidet.

Fylkeskommunen legger opp til en omfattende og krevende planprosess som vil sette betydelige krav til deres organisering.

Agder har allerede en høy andel utbygd fornybar energi og et betydelig kraftoverskudd og kommunedirektøren mener dette må være sentrale premisser både for planprogrammet og den videre planprosessen. Oversikt over realistiske grå arealer egnet for energiutbygging bør foreligge så tidlig i planprosessen som råd.

Det pågår tilsvarende planprosesser i de andre fylkeskommunene, Rogaland og Telemark, innenfor energiområdet NO2. Kommunedirektøren mener de tre planprosessene bør være mest mulig samkjørte.

Kommunedirektøren støtter at kjernekraft blir med som tema i det videre planarbeidet og anbefaler også at fylkeskommunen vurderer om skatter og avgifter kan være et aktuelt tema. Kommunedirektøren mener også at strømpris må være med som eget tema i det videre planarbeidet.

Redaksjonelle forhold og vurderinger som inngår i høringsuttalelsen som også bør innarbeides i planprogrammet:

- Planprogrammets forslag om å utvikle UFF-rammeverket til å omfatte spørsmålsstillinger tilknyttet arealbruk og natur støttes.

- Flere av de utforskende spørsmålene som gjengis i planprogrammet er av en slik karakter at de heller må framgå av kunnskapsgrunnlaget som skal ligge til grunn for planarbeidet.
- Det legges til grunn at havvind blir et tema i planarbeidet.
- Kunnskapsgrunnlaget bør vise erfaringstall/normtall for nedbygging av natur ved ulike former for energiutbygginger. Dette bør også omfatte areal til energilagring og energitransport.
- Planforslaget må bygge på et kunnskapsgrunnlag som må være ferdigstilt før planforslaget.
- Totalberedskapsmeldingen, Stortingsmelding nr. 9 2024-2025, og Nasjonal sikkerhetsstrategi, mai 2025, bør vises i planprogrammets oversikt over nasjonale føringer.
- Regional strategi for kraftforedlende industri på Agder, vedtatt 2022, bør vises i planprogrammets oversikt over regionale føringer.
- Uttrykkene «bærekraftig industri» og «bærekraftige bedrifter» benyttes. Planprogrammet må forklare hva som menes med disse.
- Formålsspørsmål nr. 5 lyder «Hvordan kan vi stå sammen om å løse utfordringene?» Det bør gå fram av planprogrammet om det er utfordringer som går fram av de fire spørsmålene ovenfor, eller om det er snakk om andre utfordringer

Vedlegg:

Forslag til planprogram for regional plan for grønn industri og energi

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Agder fylkeskommune har sendt forslag til planprogram for regional plan for grønn industri og energi på høring. Gjennom føringer i Regionplan Agder 2030 har fylkestinget vedtatt at det skal utarbeides slik regional plan.

Planprogram kan litt forenklet sies å være en plan for planleggingen. Planprogrammet skal bl.a. gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosess, alternativer som vil bli vurdert, medvirkning og behov for utredninger. Forslaget til planprogram omtales som planprogrammet i den videre saksutredningen.

Fylkeskommunen understreker at planprogrammet ikke handler om løsninger på utfordringene eller hvilke grep som skal tas. Dette blir tema for selve planprosessen og plandokumentet.

Kapitlene i planprogrammet er:

1. behovet for en regional plan
2. føringer for arbeidet
3. plantema og avgrensning av plantemaer
4. gjennomføring av planprosess

Nedenfor gjengis hovedinnholdet i kapitlene.

1., Behovet for en regional plan

Bakgrunnen for planarbeidet er omstillingen av energiforbruket vårt fra fossil- til fornybar energi. Dette er en svært stor og omfattende oppgave. Global oppvarming og ekstremvær, tap av natur og utfordringer knyttet til energi er temaer som preger samfunnsdebatten. Samtidig skaper motsetninger mellom lokale interesser og nasjonale behov debatt om blant annet strømekspert, utbygging og vern.

Forslaget til planprogram peker på at omstillingen til et lavutslippssamfunn krever nytenking, men også forutsigbarhet for lokalsamfunn og næringsliv. Fylkeskommunen sin ambisjon er at en regional plan for grønn industri og energi kan komme til kjernen av utfordringene rundt forholdet mellom natur, klima, industri og energi.

Samfunnsflokken I Regionplan Agder 2030 er utfordringene for regionen spisset til tre samfunnsflokke. Fylkeskommunen beskriver samfunnsflokke som komplekse utfordringer uten enkle løsninger, men som krever bredt samarbeid og målrettet innsats for å finne en vei videre. Felles for de tre samfunnsflokene er at det er knapphet på ressurser enten det gjelder areal, kraft, arbeidskraft, kompetanse eller økonomi. Samfunnsflokken som er utgangspunktet til behovet for en regional plan for grønn industri og energi har slik ordlyd:

Vi må redusere klimagassutslipp og sikre naturmangfold, samtidig som vi skal utvikle regionen med industri, næring, bolig, infrastruktur og produksjon av ren energi.

Målsetting og effekt Fylkeskommunens målsetting med planarbeidet er å søke regionale løsninger for følgende fem spørsmål som alle må sees i sammenheng:

1. Hvilke prioriteringer er nødvendige for å sette kurs mot et lavutslippssamfunn?
2. Hva må til for å sikre at kraftutbygging og industriutvikling skjer på naturens premisser?
3. Hvordan bør vi legge til rette for verdiskapning og mer bærekraftig industri?
4. Hva skal til for å sikre stabil og tilstrekkelig tilgang på energi i årene som kommer?
5. Hvordan kan vi stå sammen om å løse utfordringene?

Fylkeskommunens ambisjon om ønsket effekt av arbeidet med planen er:

- Et godt kunnskapsgrunnlag
- En god prosess
- En plan med tydelig retning
- En plan som forplikter

Samfunnsfloken løses ikke ved kun å jobbe med ett enkelt av temaene. Fylkeskommunen mener en godt forankret plan med bred støtte i kommunene kan fungere som et styringsverktøy for utviklingen videre og skape større forutsigbarhet.

2., Føringer for planarbeidet

Planprogrammet, som er vedlagt saksframlegget, viser til internasjonale -, nasjonale - og regionale føringer. Disse føringene er nærmere omtalt i planprogrammet som er vedlagt denne saken. Her nevnes kun to av føringene.

Fylkeskommunens mobilitetsplan peker på at Kristiansand havn og Langemyr godsterminal skal beholde sin konkurransedyktige posisjon.

I avsnittet "interregionale problemstillinger" vises det til at Agder har felles utfordringer med Telemark og Rogaland som også omfattes av prisområde NO2. Telemark og Rogaland er i gang med tilsvarende planarbeid. Dette danner ikke direkte føringer for Agder, men representerer en mulighet for samarbeid og kunnskapsdeling.

3., Plantema og avgrensning av plantemaer

Arbeidet med planen skal ta utgangspunkt i relevante målsettinger nedfelt i Regionplan Agder 2030. Tabellen nedenfor viser hvilke hovedmålsettinger som fylkeskommunen har vurdert til å være mest relevante i forhold til ovennevnte samfunnsfloke.

Nr.	Mål
1.5.	Naturen i Agder er livskraftig og mangfoldig både på land, i vann og i havet, og vi ivaretar naturens karbonlagre.
1.9.	I 2030 har Agder redusert direkte klimagassutslipp med 55 prosent i forhold til referanseåret 2017, og i 2050 er Agder et lavutslippssamfunn der direkte klimagassutslipp er redusert med over 90 prosent.
2.1.	Næringslivet i Agder preges av innovative etableringer og flere vekstkraftige bedrifter.
2.4.	Økt verdiskaping basert på bærekraftig ressursforvaltning og tilgang på fornybar energi
2.5.	Regionen har smart, energieffektiv og naturvennlig produksjon, distribusjon og bruk av energi, blant annet ved å ha lagt til rette for industrietableringer i tilknytning til kraftknutepunkt.
2.6.	Agder er omstilt til en mer sirkulær økonomi, der gjenbruk og ombruk av ressurser prioriteres.
4.1.	Sammen gjør vi reisen enkel, trygg og grønn.

Planarbeidet skal konkretisere hvordan målene skal nås og hvordan de skal vurderes opp mot hverandre der de overlapper.

Fire kjernetemaer i planarbeidet

Forslaget til planprogram omtaler fire kjernetemaer som vil stå sentralt i planarbeidet og som skal håndteres i forhold til samfunnsfloken som er beskrevet ovenfor. De fire kjernetemaene er:

- industri
- energi
- natur
- klima

Ovenfor i saksutredningen framgår de fem spørsmålene som angir fylkeskommunens målsettinger med planarbeidet. Disse spørsmålene skal kobles mot kjernetemaene.

Fylkeskommunen skriver at tilnærmingen med kjernetemaene er en forenklet framstilling av en komplisert virkelighet. Hensikten er å sette fingeren på de utfordringene som knytter seg til samfunnsflokken; reduksjon av klimagassutslipp og sikring av naturmangfold samtidig som en skal utvikle regionen med industri, næring, bolig, infrastruktur og produksjon av ren energi.

Til hvert av kjernetemaene er det knyttet egne spørsmål til planarbeidet, omtalt som utforskende spørsmål. Disse vises i saksframlegget nedenfor i grønne rammer. De utforskende spørsmålene uttrykker sentrale problemstillinger til det videre planarbeidet og er tenkt å fungere som en refleksjon for «leseren» i det videre planarbeidet.

Kjernetema industri

Agder har en betydelig større industrisektor enn mange andre regioner i landet og er også en av de store eksportregionene i Norge.

Fylkeskommunens regionale strategi for kraftforedlende industri på Agder, vedtatt 2022, danner utgangspunkt for arbeidet med planen innenfor temaet industri. Strategien peker på hvordan Agder kan være en attraktiv region for etablering og videreutvikling av grønn, sirkulær og kraftforedlende industri basert på regionens fortrinn og kraftressurser. Her trekkes tre forhold fram som avgjørende for å lykkes med store industrielle investeringer. Den lokasjon som kan garantere rask gjennomføring av en investering vil ha et fortrinn. Nye industriinvesteringer må være mest mulig bærekraftige samt unngå risikofaktorer knyttet til bl.a. kraftleveranse.

Industriell symbiose betyr at virksomheter samarbeider om ressursbruk f.eks. at den ene parts avfall kan bli den andre parts ressurs. Dette vil, sammen med industriens lokalisering og betydningen for arealbruk, miljøbelastning og lokalmiljøer, være en viktig del av tilnærmingen til kjernetemaet industri.

Industrietableringer må vurderes i sammenheng med infrastruktur og dagens arealbruk. Tilgang til eksisterende vei og kraftnett reduserer behovet for areal. Tilgang til kaier er viktig ved behov for samspill mellom land- og sjøbasert logistikk.

Spørsmål til planarbeidet:

- Hva slags industri har vi i Agder i dag?
- Hva er styrkene for dagens industri og kan vi bygge videre på det?
- Hva skal til for å gjøre det enklere å etablere bærekraftige bedrifter i Agder?
- Hvordan kan vi bygge mer sirkulære systemer og realisere industriell symbiose?
- Hva er god lokalisering av framtidens industri?

Kjernetema energi

Planarbeidet vil omhandle hele veien fra kraftproduksjon, -distribusjon og lagring (f.eks. pumpekraft, hydrogen og batterier), fram til bruk av energien. Kjernetemaet energi vil omfatte alle sektorer i samfunnet, men industrien vil få størst oppmerksomhet i planarbeidet.

Energi beskriver den totale mengden arbeid som utføres og beskrives i kilowattimer (kWh), mens effekt handler om hvor raskt energien leveres og måles i kilowatt (kW). Det er altså ikke tilstrekkelig å vurdere om en har tilstrekkelig energi – en må også vurdere tilstrekkelig effekt for å sikre stabil forsyning når krafta trengs.

Energieffektivisering og ressursbruk vil også bli temaer i planarbeidet. Dette både av hensyn til miljøet, reduksjon av kostnader og husholdning av begrensede energiressurser.

Planarbeidet vil i første rekke rette seg mot fornybar energiproduksjon. Planprogrammet viser til mål 2.4 i regionplanen som ekskluderer bl.a. kjernekraft i sin omtale av fornybar energi fordi kjernekraft er avhengig av anriket uran som brensel. Det understrekes likevel at planprogrammet ikke skal være til hinder for at kjernekraft også kan være en del av innholdet i planarbeidet.

Det som skjer i områdene rundt Agder, både nasjonalt og internasjonalt knyttet til kraftproduksjon, distribusjon og forbruk, vil kunne få betydning for kraftsituasjonen i Agder og derfor blir denne utviklingen en premis for planarbeidet.

Energiforsyningen er kritisk infrastruktur. Risiko og sårbarhet knyttet til energi blir derfor tema for planarbeidet.

Om strømpris skriver fylkeskommunen at dette ikke blir eget tema i planarbeidet siden denne i stor grad bestemmes av forhold som ligger utenfor planens kjerneområde. Indirekte kan det likevel bli et tema f.eks. gjennom energieffektivisering, utbygging av energiproduksjon eller – nettkapasitet.

Spørsmål til planarbeidet:

- Hva har vi av kraft og nett i Agder?
- Hvordan vil planer for ny kraft og utvikling av kraftnettet påvirke situasjonen på sikt?
- Hva er potensialet for energieffektivisering og hvordan kan det realiseres?
- Hvilke muligheter og begrensinger ligger i hvordan kraftnettet er plassert og dimensjonert?
- Hva er mulighetene og konsekvensene av de ulike energiproduksjonene (eks. vannkraft, vindkraft, solkraft og atomkraft)?

Kjernetema natur

Naturen er under press bl.a. på grunn av konflikter med de andre kjernetemaene industri, energi og klima. For å ivareta naturens mangfold og verdier, må beslutninger om arealbruk bygge på kunnskap om konsekvenser for naturen både på kort- og lang sikt.

Samfunnet må utvikles på en måte som ikke fører til tap av viktige naturverdier, men som balanserer behovet for utvikling med hensynet til naturen. Planprogrammet viser til helhetlig tilnærming til arealbruk og at nedbygging kan få konsekvenser utover selve området der inngrepene skjer. Når naturområder deles opp, blir det vanskeligere for arter å bevege seg mellom leveområdene sine. I tillegg kan økt menneskelig aktivitet påvirke økosystemer og arter utenfor det berørte området, eksempelvis villrein.

Planprogrammet nevner også muligheten for å etablere erstatningsområder dersom natur bygges ned, såkalt naturrestaurering, og kriterier for etablering av slike områder.

Spørsmål til planarbeidet:

- Hvordan er naturen vår i dag?
- Hvilke arealkonflikter er det som oppstår mellom natur og industriutvikling?
- Hva er potensialet i å fortette eller bygge på «grå arealer», områder som allerede er bygd ned og ikke lenger har naturlig dekke.
- Hvilket potensial ligger i restaurering av ødelagt natur som kompensasjon for naturinngrep?
- Hvordan bør vi balansere kunnskapsusikkerhet og naturhensyn ved industriutvikling?

Kjernetema klima

Den langsiktige målsettingen i Regionplan Agder 2030 er å bidra til at Agder blir et lavutslippssamfunn innen 2050.

Forslaget til planprogram for grønn energi og industri ønsker at planprosessen og plandokumentet skal bidra til reduksjon av utslipp av klimagasser gjennom en helhetlig tilnærming som ser energiproduksjon, industri, transport og arealbruk i sammenheng. Økt elektrifisering av samfunnet og karbonfangst kan være en del av løsningen. Samtidig må en ta vare på naturens evne til å ta opp- og lagre karbon gjennom skog og myr. God plassering av boliger, arbeidsplasser og andre publikumsaktiviteter kan bidra til å redusere behovet for transport.

Det pekes på at Agder har store fortrinn i det grønne skiftet gjennom vår allerede høye andel fornybar energi og et betydelig kraftoverskudd. Likevel krever omstillingen til et lavutslippssamfunn mer enn kun grønn produksjon. Omstillingen vil også kreve smart og effektiv bruk av energien og god utnyttelse av kapasiteten.

Klimatilpasning og konsekvenser av et endret klima blir ikke tema for planarbeidet.

Fylkeskommunen ønsker i det videre planarbeidet å undersøke om og hvordan det er mulig å bruke UFF-rammeverket i spørsmålene knyttet til arealbruk og natur. Dette rammeverket er et verktøy for å arbeide systematisk med å redusere klimagassutslipp og gir en struktur for å vurdere tiltak på ulike nivå:

- Unngå: Hva kan vi unngå å gjøre?
- Flytte: Hva kan vi endre eller erstatte med mer klimavennlige løsninger?
- Forbedre: Hvordan kan vi gjøre dagens løsninger mer bærekraftige?
- Denne metodikken kan brukes for flere sektorer.

Spørsmål til planarbeidet:

- Hvor kommer klimagassutslippene fra i dag, når det gjelder industri, energi, arealbruk og karbonrike arealer?
- Hva er barrierene og mulighetene for å kutte klimagassutslippene?
- Hvordan kan vi ta vare på eller styrke naturens evne til karbonbinding?
- Hvordan kan Agder ta en aktiv rolle i utviklingen av grønn industri uten å bidra til å øke utslippene?
- Hvordan må vi prioritere for å bidra til å nå klimamålene?

Kjernetemaene samlet

Planarbeidet vil handle om å legge til rette for verdiskapning og sikring av tilstrekkelig energiforsyning innenfor rammene av klima- og naturhensyn. Planprogrammet peker på at temaene henger tett sammen og viser som eksempel at fornybar energi både kan være del av en løsning på klimautfordringene og en mulighet for verdiskapning, men kan samtidig komme i konflikt med naturverdier som er viktige for klimaet.

Planprogrammet viser til at når det spørres om hvordan én konkret utfordring kan løses, kan en få svar med enkle løsninger, men understreker at slike svar sjelden fanger opp kompleksiteten i en større sammenheng. Derfor er det nettopp spørsmålene som favner om hele samfunnsflokken som er de viktigste å stille, og i forslaget til planprogram har spørsmålene slik ordlyd:

Spørsmål til planarbeidet:

- Hva er det viktigst å unngå dersom vi skal oppnå noe innenfor alle planens kjernetema?
- Hva gir mest energi, flest arbeidsplasser eller mest verdiskapning, for minst mulig naturinngrep?
- Hva er de beste mulighetene våre i Agder for å få til en bærekraftig omstilling?
- Finnes det gode verktøy eller forbilder vi kan se til hos andre?
- Hvordan kan vi sikre forpliktende samarbeid for å håndtere utfordringene?

Overlapp med andre regionale planer eller strategier som er under utvikling

Her viser planprogrammet til de pågående prosessene med regional strategi for kompetanse, regional strategi for innovasjon og bærekraftig verdiskapning samt regional strategi for landbruk.

Tema som ikke skal være en del av den regionale planen

Her nevner planprogrammet temaene havrettet næring som ikke er energiproduksjon, mineralutvinning og massehåndtering på regionalt nivå

Konsekvensutredning

Planen skal konsekvensutredes i henhold til plan- og bygningslovens § 4.2 som sier at regionale planer med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging skal inneholde en konsekvensutredning av planens virkninger for miljø og samfunn.

Planprogrammet viser til at planarbeidet skal omfatte hele Agder og at det derfor vil være hensiktsmessig med en konsekvensutredning på et overordnet nivå i tråd med KU-forskriften § 18.

Ifølge planprogrammet vil planens rammer bli vurdert opp mot et nullalternativ som innebærer en situasjon der det ikke foreligger noen regional plan for grønn industri og energi.

Valg av virkemidler i planen vil ha stor betydning for utformingen av konsekvensutredningen. Planprogrammet nevner som eksempel at bruk av plankart vil gi et behov for mer konkret og stedsorientert tilnærming enn bruk av overordnede mål og retningslinjer. Konsekvensutredningen vil bli basert på offentlig tilgjengelig kunnskap. Det blir ikke gjennomført egne feltundersøkelser.

Planens virkemidler

Planprogrammet viser til at Regionplan Agder 2030 legger føringer om at fylkeskommunale planer skal inneholde plankart og regionale planbestemmelser ved behov. Beslutningsgrunnlaget for å vurdere behovet for plankart og planbestemmelser vil bestå i:

- kartlegging av nåsituasjon
- identifisere hva regionale bestemmelser eller plankart kan bidra til å løse
- definere alternative løsninger til kart og planbestemmelser
- vurdere fordeler og ulemper ved ulike tilnærminger

Andre virkemidler som kan være aktuelle i plandokumentet er bruk av mål, strategier og retningslinjer. Dette vil bli avklart gjennom planprosessen.

Planen skal som alle regionale planer ha et handlingsprogram som beskriver hvilke tiltak som skal gjennomføres, hvilke ressurser som trengs, hvem som skal samarbeide og hvem som har ansvar for å gjennomføre de ulike tiltakene.

4., Gjennomføring av planprosess

Fylkestinget er regional planmyndighet og vedtar å sende planforslaget på offentlig ettersyn og til slutt vedtar endelig plan. Fylkesutvalget er politisk styringsgruppe. Det etableres også administrativ styringsgruppe og administrativ prosjektgruppe.

Referansegruppa bestående av deltakere fra NVE, Statnett, nettselskaper, statsforvalteren, fylkeskommunen og en representant for hver av regionene Kristiansand, Lister, Setesdal og østre Agder, følger prosessen og kommer med faglige råd og anbefalinger.

I tillegg skal næringslivet, aktuelle organisasjoner, akademika, m.fl. involveres.

Proessen startet våren 2025 og fylkeskommunen sin målsetting er at fylkestinget vedtar planen våren 2027.

Planarbeidet vil foregå i tre faser:

1. Utarbeiding og fastsetting av planprogram, arbeid med kunnskapsgrunnlag
2. Utarbeiding av forslag til plan og handlingsprogram, arbeid med kunnskapsgrunnlag, vurdering av mulige plangrep og løsninger, medvirkning
3. Høring og vedtak

Juridisk grunnlag

Det går ikke spesifikt fram av oversendelsesbrevet, men kommunedirektøren legger til grunn at planprosessen vil foregå i samsvar med plan – og bygningslovens § 8-1 om regional plan.

Økonomiske konsekvenser

At fylkeskommunen utarbeider en regional plan for grønn industri og energi vil ikke ha økonomiske konsekvenser for Kristiansand kommune.

Uttalelse fra rådene (Eldrerådet, Rådet for personer med funksjonsnedsettelse, Studentutvalget og Ungdommens bystyre)
Det er ikke innhentet uttalelse fra rådene.

Barn og unges interesser

Av befolkningsgrupper er ungdom valgt ut som spesielt viktig å involvere i planarbeidet. Dette vil skje gjennom involvering av ungdommens fylkesutvalg.

Medvirkning med innbyggere/brukerrepresentanter

Fylkeskommunen vil legge vekt på tidlig involvering noe som betyr at den viktigste involveringen skjer etter at planprogrammet er behandlet.

Planprogrammet bruker begrepet utvidet medvirkning. Ifølge fylkeskommunen er et viktig steg i prosessen å skape arenaer for kunnskapsdeling, tidlige innspill og råd til arbeidet. Fylkeskommunen legger derfor spesielt opp til dette i en egen delfase før planforslag foreligger. Alt som skjer innenfor denne delfasen, vil være medvirkning som går utover prosesskravene i plan – og bygningsloven. Mer konkret blir denne delfasen vinteren/våren 2026.

Aktuelle aktiviteter under den utvidete medvirkningen kan eksempelvis være dialogmøter, arbeidsverksteder eller kunnskapsseminarer. Kommunene nevnes konkret som en aktør det er viktig at blir godt involvert i utarbeidingen av planforslaget. Berørte statlige aktører, næringslivet, nettaktører, akademia og utvalgte interesseorganisasjoner vil også bli involvert i den utvidete medvirkningen. Av befolkningsgrupper er ungdom valgt ut som spesielt viktig å involvere i arbeidet, jfr. ovenfor.

Informasjon om planarbeidet vil legges ut på egen nettside og sosiale medier kan bli brukt som et supplement til nettsiden. Nettstedet Agdertall.no vil bli brukt til å formidle det mest relevante grunnlaget underveis i prosessen, men allerede nå ligger det relevant kunnskapsgrunnlag på siden under kategorier for energi og klima, næringsliv og areal og natur.

Alle parter vil inviteres til å komme med skriftlige innspill og alle kommunestyre vil få tilbud om presentasjon av planforslaget. Fylkeskommunen har mål om å arrangere hørings- og innspillmøter.

Klima- og miljøkonsekvenser

I planprogrammets kap. 2 går det fram at Norge står i en omstilling for å møte klimautfordringene og sikre bærekraftig vekst. Global oppvarming og ekstremvær, tap av natur og utfordringer knyttet til energi er temaer som preger samfunnsdebatten. Samtidig skaper motsetninger mellom lokale interesser og nasjonale behov om blant annet utbygging og vern. Forholdet til klima- og miljøkonsekvenser blir derfor en sentral del av planarbeidet.

HMS/Folkehelse

HMS og folkehelse er ikke omtalt i planprogrammet.

Vurdering

Agder fylkeskommune legger opp til en omfattende og krevende planprosess med samfunnsfloke, overordnede spørsmål som skal besvares, kjernetemaer og utforskende spørsmål som tilnærming. Energitemaet har stor oppmerksomhet i samfunnet og prosessen blir viktig for å få en god regional plan.

Den foreslåtte prosessen vil kreve betydelige ressurser av fylkeskommunen. Framdriftsplanen som skisseres i planprogrammet, kan virke noe knapp, men kommunedirektøren legger til grunn at fylkeskommunen har vurdert den som realistisk og tilstrekkelig.

Bakgrunnen for arbeidet med regional plan for grønn industri og energi er føringer gitt i Regionplan Agder 2030. Målsettingen med planarbeidet er å søke en regional løsning der de fem spørsmålene gjengitt innledningsvis i saksframlegget blir sett i sammenheng.

Det går fram av planprogrammet, under kjernetema klima, at Agder har store fortrinn i det grønne skiftet gjennom allerede høy andel utbygd fornybar energi og et betydelig kraftoverskudd. Når det skrives om kraftoverskudd, kan det stilles spørsmål ved i hvilken grad dette er tilgjengelig for regionens næringsliv og innbyggere. Kommunedirektøren mener planprosessen må bidra til å avklare hvorvidt dette kraftoverskuddet fortsatt er tilgjengelig for eksisterende- og framtidig næringsliv. Er dagens regulering av kraftmarkedet og prisdannelsen et hinder for at NO₂-regionen får utnyttet kraftoverskuddet?

Det går og fram at omstilling til et lavutslippssamfunn vil kreve smart og effektiv bruk av energien og god utnyttelse av den kapasiteten som allerede finnes. Dette er forhold som kommunedirektøren også mener må være sentrale som premisser for planarbeidet.

Det er gjennomført mange store kraftutbygginger i Agder og dermed også store naturinngrep. Kommunedirektøren mener derfor at en allerede her i oppstarten av planarbeidet bør signalisere en restriktiv holdning til nedbygging av natur. Skal forpliktelsene Norge har påtatt seg gjennom naturavtalen oppfylles, er en mer kritisk tilnærming til nedbygging av naturarven nødvendig. Vi som lever nå forvalter naturen for våre etterkommere, og dette hensynet må ha reell betydning. Kommunedirektøren støtter derfor planprogrammets forslag om å forsøke UFF-rammeverket i spørsmålsstillinger knyttet til arealbruk og natur.

En konsekvens av å unngå nedbygging av natur og å bidra til at større deler av kraftoverskuddet foredles i regionen, er å se på hvilke muligheter som finnes for å få mer tilgang på energi uten å bygge ned natur. Kunnskapsgrunnlaget bør tydeliggjøre hvilke muligheter som ligger i å oppgradere eksisterende energianlegg, hvor mye energi som kan frigjøres til andre formål dersom oppvarming av boliger kan sikres gjennom f.eks. jordvarme og solkraft. Kommunedirektøren mener derfor at energieffektivisering bør ha betydelig oppmerksomhet i planarbeidet.

Planprogrammet er bygd opp med presentasjon av kjernetemaer og utforskende spørsmål som skal fungere som en invitasjon til refleksjon over det videre planarbeidet. Meningen med slik tilnærming er å gi en forenklet framstilling av en komplisert virkelighet for å kunne sette fingeren på de utfordringene som nevnes i samfunnsfloken; *«Vi må redusere klimagassutslipp og sikre naturmangold, samtidig som vi skal utvikle regionen med industri, næring, bolig, infrastruktur og produksjon av ren energi»*. Fylkeskommunen mener denne metoden kan egne seg i saker med komplekse samfunnsutfordringer der det sjelden finnes enkle svar.

Planprogrammet legger opp til en bred og analytisk tilnærming til store og sammensatte temaer der målet er en godt forankret plan som kan håndtere samfunnsfloken. Kommunedirektøren stiller spørsmål ved om denne tilnærmingen kan bli for omfattende, særlig med utgangspunkt i den framdriftsplanen som er lagt til grunn.

Det framgår ikke på hvilket nivå i planprosessen de utforskende spørsmålene er tenkt besvart. Flere av spørsmålene er også av en slik karakter at de heller må framgå som faktaopplysning i kunnskapsgrunnlaget. Det er flere tilfeller av slike utforskende spørsmål i alle de grønne boksene ovenfor. Kommunedirektøren trekker fram «Hva slags industri har vi i Agder i dag?» og «Hva har vi av kraft og nett i Agder?» som to eksempler. Dette

er konkrete spørsmål som det finnes god statistikk på og som heller må framgå av kunnskapsgrunnlaget.

Spørsmålet om balansering av kunnskapsusikkerhet og naturhensyn er et annet eksempel. Her er det naturmangfoldlovens § 9 om føre-var-prinsippet som skal legges til grunn.

Interregionale problemstillinger I dette kapitlet viser planprogrammet til at Agder har felles utfordringer med de andre regionene innenfor prisområde NO2 og at fylkeskommunene i Telemark og Rogaland er i gang med tilsvarende planarbeid. Dette danner ikke direkte føringer for Agder, men representerer en mulighet for samarbeid og kunnskapsdeling.

Kommunedirektøren støtter denne vurderingen og mener det er meget viktig at Agder fylkeskommune holder seg godt orientert om planarbeidet hos naboene i NO2 siden mange av utfordringene er felles. Eksempelvis er det planer om – og også under utbygging flere gigantiske energikrevende virksomheter som datalagring og batteriproduksjon i hele NO2. Planarbeidet bør bidra til å synliggjøre samlet konsekvens av alle etableringene og også stille spørsmålet om hvor mye slik utbygging NO2-området vil tåle. Ideelt bør planarbeidet i de tre fylkene ha så lik framdrift som mulig.

Kjernetema energi og strømpris Planprogrammet har en diskusjon omkring kjernekraft før det konkluderes med at dette også vil være en del av planens innhold.

Kommunedirektøren mener dette er en riktig konklusjon. Det er mange forhold omkring kjernekraft som må vurderes, men kjernekraften er utslippsfri, væruavhengig og den krever beskjedne arealinngrep sammenlignet med andre energiformer.

Planprogrammet foreslår at strømpris ikke skal være med som tema siden strømprisen i stor grad bestemmes av forhold som ligger utenfor planens kjerneområder.

Kommunedirektøren mener dette blir en for defensiv tilnærming når NO2-området både har landets høyeste strømpris og høyeste energiproduksjon. Strømprisen har betydning for Agders attraktivitet både for nye etablerere og for eksisterende virksomheter. Dersom planarbeidet skal bidra til å utvikle regionen på en mer bærekraftig måte, må det gjennom planarbeidet beskrives hva som er driverne for strømprisen, hvorfor de blir som de blir i NO2-området og hvilke konsekvenser strømpris har for Agders attraktivitet for næringsliv og innbyggere. Det er også nyttig å få kunnskap om hva som kan gjøres for å sikre at Agders næringsliv og innbyggere ikke får vesentlige ulemper sammenlignet med næringsliv og innbyggere i andre landsdeler.

Kjernetema natur: Planprogrammet viser til at nedbygging av natur kan få konsekvenser utover området der selve inngrepet skjer. Kommunedirektøren mener dette er en viktig poengtering. Kunnskapsgrunnlaget bør legge vekt på å få fram samlede arealtall for nedbygging av natur knyttet til energiutbygging, også areal som trengs til både lagring og transport av energi.

Et av de utforskende spørsmålene går på hva som er potensialet i å fortette eller bygge på grå arealer. Kommunedirektøren mener dette spørsmålet har stor betydning og derfor må svares ut i kunnskapsgrunnlaget. Utgangspunktet bør være Kommunal- og distriktsdepartementet sin definisjon på grå arealer som er «arealer som allerede er tatt i bruk, eller sterkt påvirket av menneskelig bygge- og anleggsvirksomhet, herunder alle typer bebyggelse, konstruksjoner og permanent opparbeidet overflate samt tilhørende arealer».

Skatt og avgift Kommunedirektøren foreslår at også skatter og avgifter blir vurdert som et aktuelt tema i planarbeidet. Kort fortalt er prinsippet om at forurenser betaler for atferd som ikke bidrar til lavutslippsamfunnet og premieres for det motsatte samt mulighetene som finnes for lokale tilpasninger i skatte- og avgiftssystemet noe som bør utredes.

Havvind Kap. 4.4 omtaler tema som ikke skal være en del av den regionale planen. Et av punktene heter «Havrettet næring med unntak av energiproduksjon».

Kommunedirektøren legger derfor til grunn at den regionale planen vil ha med et tema

som omhandler havvind og tiltak for at dette kan bli en viktig næring for aktuelle bedrifter i Agder.

Bruk av kart Det vises til planprogrammets kap. 4.6 om virkemidler i planarbeidet og føringer lagt i Regionplan Agder 2030. Kommunedirektøren mener det bør utvises en viss varsomhet med bruk av kart fordi de fort kan tolkes for bokstavelig og at lokalisering av nye tiltak vil skje i henhold til kartet. Kart bør derfor ha liten målestokk og det må tydelig framgå at de kun skal betraktes som illustrasjoner. Det sentrale i plandokumentet bør bli en skriftlig framstilling med overordnede mål, strategier for fornybar energi i Agder og kriterier for områders egnethet for utbygging, men der hensynet til å unngå nedbygging av natur må veies særlig tungt.

Kunnskapsgrunnlaget I planprogrammet kap. 5.3 og fig. 4 illustreres framdriften for planarbeidet. Framdriften er inndelt i faser.

Fase 1, planprogramfasen, vil pågå til slutten av 2025 og vil preges av arbeidet med planprogrammet og kunnskapsgrunnlaget.

Fase 2, utarbeidelse av planforslaget, vil særlig foregå i første halvdel av 2026. I denne fasen vil planforslag og forslag til handlingsprogram bli utarbeidet. Arbeid med kunnskapsgrunnlaget, medvirkning og vurdering av mulige grep og løsninger vil også prege fasen og i tilknytning til programmets fig. 5 står det spesifikt at arbeidet med kunnskapsgrunnlaget vil pågå gjennom hele fase 2.

Dersom denne formuleringen skal tolkes bokstavelig, står det altså at arbeid med kunnskapsgrunnlaget kan pågå helt fram til planforslaget foreligger. Kommunedirektøren er ikke uenig i at det jobbes med kunnskapsgrunnlaget også i fase 2, men arbeidet med kunnskapsgrunnlaget bør være mest mulig fullstendig før utarbeidelsen av planforslaget.

Nasjonale føringer I planprogrammets kap. 3.2, mener kommunedirektøren følgende dokument også bør nevnes:

- Totalberedskapsmeldingen, (St.meld. nr. 9 2024-2025), legger stor vekt på kritisk infrastruktur og behovet for robust strømforsyning.
- Nasjonal sikkerhetsstrategi, mai 2025, peker på risiko mot energisystemet og viktigheten av energisikkerhet for bl.a. industrien.

Regionale føringer Planprogrammet referer til regional strategi for kraftforedlende industri på Agder, vedtatt 2022, men denne strategien er ikke med i oversikten i kap. 3.3.

Redaksjonelle forhold som bør endres i planprogrammet

- Uttrykkene «bærekraftig industri» og «bærekraftige bedrifter» benyttes. Planprogrammet må forklare hva som menes med disse.
- Formålsspørsmål nr. 5 lyder «Hvordan kan vi stå sammen om å løse utfordringene?» Det bør gå fram av planprogrammet om det er utfordringer som går fram av de fire spørsmålene ovenfor, eller om det er snakk om andre utfordringer.

Konklusjon (jf. forslag til vedtak)

Kommunedirektøren foreslår følgende vedtak:

1. Formannskapet ser positivt på at det lages en plan for grønn industri og energi og vil påpeke følgende:
2. Agder har allerede en høy andel utbygd fornybar energi og et betydelig kraftoverskudd. Dette må være en førende premiss for arbeidet med regional plan for grønn industri og energi.

3. Dagens regulering av kraftmarkedet og hvordan prisdannelsen bidrar til at NO2-regionen får utnyttet kraftoverskuddet, må være tema. Drivere for strømprisen, konsekvenser strømprisen har- og kan få for Agders attraktivitet samt tiltak for å sikre at næringsliv og innbyggere i prisområde NO2 i framtiden får strømpriser på linje med resten av landet, blir derfor sentrale elementer å utrede i planprosessen.
4. Det bør være et mål at fylkeskommunene innenfor energiområdet NO2, Rogaland, Agder og Telemark, er mest mulig samkjørte i sine prosesser med regionale planer for grønn industri og energi.
5. Planprogrammets forslag om at kjernekraft også skal være en del av innholdet i den regionale planen støttes.
6. Kartlegging av realistiske grå arealer egnet for energiutbygging og kartlegging av potensialet for energieffektivisering må være sentrale føringer i planarbeidet.
7. Det bør vurderes om skatter og avgifter kan være et aktuelt tema for planarbeidet.
8. Planen bør primært gi skriftlige føringer gjennom handlingsprogram og retningslinjer. Dersom kart skal benyttes, må det framgå tydelig at dette er en illustrasjon og ikke må oppfattes som et arealformål berørte kommuner må innarbeide i sine planer.
9. Det vises til øvrige vurderinger i saksfremstillingen som vil inngå i høringsuttalelsen.

Punkt 71/25: Høringsuttalelse - Nasjonal høring om forslag til å gi kommunene adgang til å etablere overvannsgebyr

Bilag

HoringsnotatOvervannsgebyr100625

Dato 24. september 2025
Saksnr.: 2025013298-2
Saksbehandler Terje Lilletvedt
Godkjent av Ragnar Evensen
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
08.10.2025

Høringsuttalelse - Nasjonal høring om forslag til å gi kommunene adgang til å etablere overvannsgebyr

Forslag til vedtak

1. Kristiansand kommune er positive til forslaget om endringer i vass- og avløpsanleggslova og forurensningsforskriften, slik at det åpnes opp for at kommunene kan etablere et overvannsgebyr.
2. Kristiansand kommune har behov for å få på plass nye tiltak for å sikre god overvannshåndtering fremover, og er positiv til at lovforslaget omfatter alle typer overvannsanlegg, enten de har som funksjon å infiltrere, fordrøye, transportere eller rense overvann.

Sammendrag

Miljødirektoratet har fått oppdrag fra Klima- og miljødepartementet om å sende på høring forslag til endringer i vass- og avløpsanleggslova og forurensningsforskriften om etablering av overvannsgebyr.

Høringsforslaget innebærer at kommunen gis hjemmel til å innføre et overvannsgebyr, dersom kommunen ser et behov for å effektivisere gebyrstrukturen for kommunale avløpsanlegg. Høringsfrist er 15. oktober 2025.

Kommuner som ønsker å innføre overvannsgebyr må etter forslaget overføre sine overvannskostnader fra avløpsgebyret til overvannsgebyret, og lage en plan for overvannshåndtering. Planen skal inneholde informasjon om hvilke områder som er utsatt for vesentlig skade som følge av overvann, plassering av kommunale overvannsanlegg, anleggenes funksjon og en vurdering av nytte og kostnader ved de kommunale anleggene som planlegges. Et eventuelt overvannsgebyr betales av eier av fast eiendom med avrenning til kommunalt overvannsanlegg.

Et slikt gebyr vil inkludere alle typer overvannsanlegg (å infiltrere, fordrøye, transportere eller rense overvann). Et overvannsgebyr skal beregnes i tråd med selvkostforskriften, og vil, som nevnt, innebære at overvannskostnader skilles ut fra avløpsgebyret og blir et eget overvannsgebyr.

Det er i denne høringen bedt om en uttalelse om å gi kommunene mulighet for å etablere et eget overvannsgebyr. Formålet med endring av forskriften er gi kommunene mulighet til en mer kostnadseffektiv overvannshåndtering gjennom at kommunen har muligheter til å bidra og finansiere andre overvannstiltak enn å lede overvann til rør (finansiert over avløpsgebyr). Det er i høringsnotatet foreslått noen føringer på hvordan et overvanngbyr kan innrettes, men det er ikke utarbeidet retningslinjer som gjør at kommunen kan si noe om kostnadskonsekvenser for abonnentene.

Kommunedirektøren vil anbefale at Kristiansand kommune gir et positivt høringsinnspill til de foreslåtte endringene i vass- og avløpsanleggslova og forurensningsforskriften uten at dette binder kommunen til å innføre et eget overvannsgebyr. Det blir i så fall en egen vurdering for Kristiansand kommune og tilhørende politisk sak.

Vedlegg:

1. Høringsnotat - forslag til endringer i vass- og avløpsanleggslova og forurensningsforskriften om etablering av overvannsgebyr

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Miljødirektoratet har sendt på høring et forslag om at kommunen skal få mulighet til å etablere et overvannsgebyr, som ett av flere virkemidler for å oppnå en kostnadseffektiv overvannshåndtering. Kommunene har mulighet til å komme med innspill til høringsforslaget.

Med overvann så menes det alt som renner av tak, veier, gårdsplasser og andre tette flater, som følge av nedbør (regn og snø) og smeltevann fra snø og is. Overvann kan føre til problemer som oversvømmelser, skader på bygninger og infrastruktur, samt forurensning av vassdrag.

Det er flere måter å håndtere overvann på, som gjerne deles inn i tre hovedkategorier:

- Forsinket avrenning gjennom infiltrasjon
- Forsinket avrenning gjennom fordrøyning
- Trygg bortledning til resipient

Det forventes flere skader som følge av overvann i tiden fremover, som følge av klimaendringer med hyppigere og mer intens nedbør, samt økt fortetting i byer og tettsteder. I Kristiansand har det vært både store flommer, eks. Drangsholt i 2017, og flom etter styrtregn, eks. på Grim i 2018. Sammen med flere andre hendelser med styrtregn de siste årene, har det gitt kommunen erfaringer og et skadeomfang som viser at deler av Kristiansand kommune er sårbare for overvannsproblemer. Det er behov for både lokale forebyggende tiltak mot overvannsproblemer og klimatilpasningstiltak både i og ved vassdrag.

Dagens regelverk gir kommunene ulike hjemler og finansieringsmekanismer for å planlegge, etablere og drifte skadeforebyggende overvannssystemer, enten vi snakker om nye utbyggingsområder eller i allerede bebygde områder. Spesielt ved større transformasjonsområder i tettbygde områder er trygg overvannshåndtering krevende.

Utfordringen ligger i at de ulike hjemlene har begrensninger og ikke kan anvendes dersom det medfører urimelige kostnader og/eller uforholdsmessighet for utbygger/eier.

Når det gjelder kommunal overvannshåndtering så er drift og vedlikehold av ledningsnett (samt nytt ledningsnett) gebyrfinansiert gjennom avløpsgebyret, mens lokale og åpne overvannsløsninger som infiltrasjonssoner, fordrøyningsbasseng, regnbed og grønne løsninger ikke kan finansieres av avløpsgebyret. Disse må dekkes over det ordinære kommunebudsjettet.

Juridisk grunnlag

Forslaget om å gi kommunene adgang til å etablere et overvannsgebyr er hjemlet i vass- og avløpsanleggslova og forurensningsforskriften om overvannsgebyr.

Et slikt overvannsgebyr, skal inkludere alle typer kommunale overvannsanlegg, enten de har som funksjon å infiltrere, fordrøye, transportere eller rense overvann.

Høringsforslaget kommer som en oppfølging av NOU 2015:16 Overvann i byer og tettsteder

Økonomiske konsekvenser

Et overvannsgebyr skal beregnes i tråd med selvkostforskriften, og vil innebære at overvannskostnader fjernes fra avløpsgebyret og blir et eget overvannsgebyr. Altså ikke

et gebyr som kommer i tillegg til avløpsgebyret, men som skiller ut de kostnader som i dag er en del av avløpsgebyret.

For å kunne kreve inn et overvannsgebyr så må kommunen som et minimum utarbeide en plan for overvannshåndtering for hvert tettsted i kommunen/områder hvor gebyret skal gjelde.

I høringsnotatet til forskriftendringen anbefales det også at overvann fra veianlegg og park/friområder, som i dag er tilknyttet kommunalt ledningsnett, skal betale en andel av et evt. overvannsgebyr. De betaler ikke dette i dag.

Gjeldende planer og normer i Kristiansand

I kommuneplanens samfunnsdel (2025-2030) under satsingsområde «Attraktiv og miljøvennlig», er delmål 5 beskrevet slik (side 5):

«Kristiansand er rustet til å møte konsekvensene av klimaendringer».

Slik gjør vi det:

- styrke kunnskap om klimaendringer og klimatilpasning og gjøre kunnskapen offentlig tilgjengelig
- sikre at konsekvensene av klimaendringer påfører samfunnet minst mulig skade
- sikre bedre samhandling med eiere av kritisk infrastruktur og ha god beredskap for viktige samfunnsfunksjoner

Under «Overordnede strategier for arealplanlegging i Kristiansand kommune» (side 20) er punkt 8: *«sikre utsatt bebyggelse og transportinfrastruktur mot flom, ras og andre uønskede hendelser, lokalisere og utvikle utbyggingsområder tilpasset konsekvenser av klimaendringer»*

Det foreligger statlige retningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. Kommunens administrasjon arbeider for tiden med en egen overvannsnorm som erstatning for dagens overvannsveileder (en del av vann- og avløpsnorm for Kristiansand). En ny overvannsnorm vil gi føringer for ulike tiltak som kan gjennomføres for å bedre ruste Kristiansand kommune for å håndtere overvann både i dag og i fremtidens klima.

Ny hovedplan for vann og avløp, som planlegges å legges frem for politisk behandling i løpet av 2025 tar også opp håndtering av overvann, der en tretrinns-strategi for lokal håndtering av overvann er: Infiltrasjon, fordrøyning og trygg bortledning. Utfordringer med overvann i Kristiansand skyldes tette flater, gammelt avløpsnett og noen steder fellesledninger for overvann og kloakk (Kvadraturen og Lund). Selv om det er en pågående prosess med å skifte ut og separere avløp og overvann, gir dagens ledningsnett tidvis tilbakeslag, overløp og unødvendig rensing av rent vann. Tiltak som separering av ledninger, blågrønne løsninger og regulert vannpåslipp må planlegges og iverksettes for å få til god overvannshåndtering fremover.

Vurdering

I dag er det slik at kommunens kostnader for overvannsledninger i all hovedsak finansieres gjennom avløpsgebyret (kun unntaksvis fra kommunens bykasse) og fordeles etter abonnentens forbruk av drikkevann. I likhet med vurderingene i høringsnotatet, er det vanskelig se at det er noen sammenheng mellom abonnentens bruk av drikkevann og mengden overvann som må samles opp, ledes bort, og som behandles i det kommunale overvannssystemet.

Det er heller ingen sammenheng mellom de som har mye avrenning og som har mulighet til å gjøre tiltak på egen eiendom. Ofte er det slik at en eier av eiendom vil gjøre tiltak på

egen eiendom (som en selv har nytte av), men ikke tiltak som en ikke selv drar nytte av. Det vil si tiltak som andre eiendommer og det kommunale overvannssystemet kunne dratt nytte av og som ville gjøre at en unngikk overvannsrelaterte skader. I mange tilfeller kan skader fra overvann betraktes som en klassisk negativ ekstern virkning, det vil si forårsaket av andre enn de som påføres skadevirkningene.

Det er utfordrende at dagens regelverk og finansieringsmuligheter, gjør at det kan være lettere for kommunen å finansiere tradisjonelle ledningsnett (som kan være dyrere og dårligere løsninger) enn andre, åpne og mer bærekraftige løsninger. Fremover vil det være et stort behov for at Kristiansand kommune å gjøre investeringer knyttet til overvannshåndtering for å unngå overvannsrelaterte skader. Da er det positivt at et overvannsgebyr også vil dekke andre tiltak, utover de tradisjonelle ledningsnettet, for mer klimarobuste og kostnadseffektive overvannsløsninger.

Konklusjon (jf. forslag til vedtak)

Kommunedirektøren vil presisere at det å gi et positivt høringsinnspill handler om å få lov hjemmel som gir kommunene mulighet til å kunne etablere et overvannsgebyr i de kommuner hvor det er aktuelt. Det er først når det eventuelt åpnes opp gjennom lovverket, at Kristiansand kommune kan ta stilling til om man skal ha et eget overvannsgebyr og hvordan et slikt gebyr kan innrettes.

Kommunedirektøren vil anbefale at Kristiansand kommune gir et positivt høringsinnspill, slik at hjemmelen kommer på plass.

Punkt 72/25: Forslag til møteplan 2026 for kommunalutvalg, formannskap og bystyre

Bilag

Vedtak KOMM, 07102025, Sak 41/25, Forslag til møteplan 2026 for kommunalutvalg, partssammensatt utvalg, formannskap og bystyre

Vedtak byst, 29102025, Sak 106/25, Forslag til møteplan 2026 for kommunalutvalg, partssammensatt utvalg, formannskap og bystyre

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2025017783
Saksbehandler Anne Lise H Aabø

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kommunalutvalget	07.10.2025	41/25
2 Formannskapet	08.10.2025	72/25
3 Bystyret	29.10.2025	

FORSLAG TIL MØTEPLAN 2026 FOR KOMMUNALUTVALG, FORMANNSKAP OG BYSTYRE

FORMANNSKAPET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 08.10.2025 SAK 72/25

Formannskapets innstilling:

Forslag til møteplan for 2026 tas til orientering.
(Enst.)

09.10.2025